БЕЛАРУСКАЯ МАЛАДЗЕЖНАЯ ГАЗЕТА

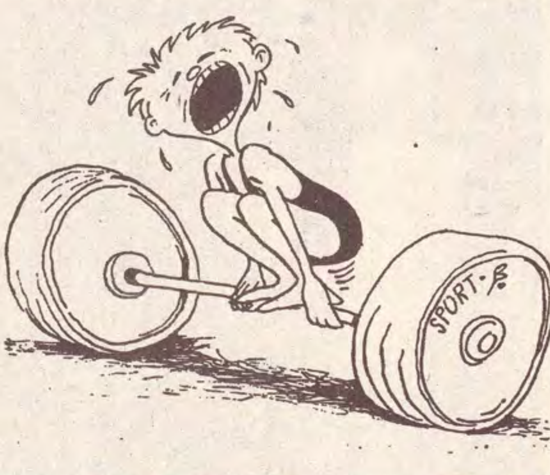

ЧЫРВОНАЯ ЧЗ ЗМЕНА

13 кастрычніка 1994 г.
Чацвер
№ 109(13826)
Кошт у розніцу 10 рублёў
Выдаецца з 1921 года

У НУМАРЫ:

Малюе Віктар ДУБОВІК

Хто складзе касцёр?

Фота Сяргея БРУШКО.

ЭКАНОМІКА

Тым жа салам ды па тых жа ранах

На большасці рэспубліканскіх прадпрыемстваў зараз непраглядная сітуацыя. Ідзе спад вытворчасці. У цяжкім становішчы апынуліся многія, у тым ліку сталічныя, фабрыкі і заводы. У прыватнасці, выпуск аўтамабіляў "МАЗ" у гэтым годзе скароціцца, канстатаваў генеральны дырэктар аўтамабільнага завода М.Лаўрыновіч, з 29 да 22 тысяч машын, а з канвеера трактарнага замест 100 тысяч "МТЗ" сыдзе ўсяго 60 тысяч, — прывёў лічбы генеральны дырэктар ВА "Мінскі трактарны завод" В.Філіпаў. Прадпрыемствы загнаны ў кут высокай інфляцыяй беларускага разліковага білета. А таму няма ў вытворцаў упэўненасці ў заўтрашнім дні.

Адным словам, для такіх невялікіх краін, як наша, машынабудаванне — цяжкае выпрабаванне. Сам па сабе беларускі трактарна-машынабудаўнічы рынак малы. Ён не можа акупіць уласную вытворчасць, а расійскі, украінскі селянін таксама не мае ў дастатку грошай. У выніку цэнтры па рэалізацыі тых жа трактароў (а іх на тэрыторыях блізкага замежжа аж 150), запазычылі заводскай казне больш як тры мільярды расійскіх рублёў. З-за гэтых і іншых прычын прадпрыемства працуе "з колаў", на тэрыторыі таго ж трактарнага значна павялічылася колькасць неўкамплектаваных машын. Не лепшае становішча і на маторным заводзе.

"Вось і мяркуйце, як хочаце, — абураўся намеснік генеральнага дырэктара па транспарту і збыту ВА "Мінскі трактарны завод" І. В. Сурко. — Раней, дарэчы, шыны ў асноўным атрымлівалі з Бабруйска. Але да гэтага часу завод з-за фінансавых цяжкасцей прастойвае. Праўда, знайшлі выйсце — атрымалі невялікую партыю шын з Днепрапятроўска. Але гэтага запасу хопіць, калі не адшукаем дадатковых сродкаў, на два-тры рабочыя дні. Да таго ж, Украіна — замежжа, усё ўскладнілася. Па-другое, каб рытмічна працаваць, неабходна мець абаротных сродкаў хоць бы на 18—24 дні. Фактычна ж працуем на тым, што атрымалі ўчора. Адсюль збоі. А тут яшчэ мытня ўносіць свае "карэктывы". Па-трэцяе, склалася вельмі цяжкая сацыяльна-эканамічная сітуацыя, выкліканая хранічным неплацяжом спажыўцоў. А сёння, дарэчы, грошы ўсе дзверы адчыняюць".

Вось і б'юцца кіраўнікі аўтамабільнага, трактарнага, маторнага заводаў, каб хоць як разлічыцца за працу са сваімі калектывамі, пагражаюць даўжнікам санкцыямі. У прыватнасці, тым жа цэнтрам, якія не разлічыліся своечасова за прадукцыю, тавар не пастаўляюць. Адным словам, фінансавыя праблемы, беганіна і перапіска на гэту тэму забіраюць увесь рабочы і нерабочы час. Аднак становішча не выпраўляецца: не хапае "жывых" грошай ні ў пастаўшчыкоў, ні ў спажыўцоў. У доўг жа атрымаць нешта — фактычна немагчыма.

Сярод усяго гэтага хаосу рэформы ўсюды прабуксоўваюць. Гэта факт, ад якога нікуды не падзецца. І прычыны, зрэшты, вядомыя. У эканоміцы ўсё ўзаемазвязана і ўзаемазалежна. Калі цэны пачалі рэзка абганяць грашова-крэдытную масу, прадпрыемствы засталіся практычна без абаротных сродкаў. Вось таму яны і не плацяць адно аднаму, ходзяць па зачараванаму колу з працягнутай рукой. А крызіс неплацяжоў, у сваю чаргу, цягне за сабой небяспечнае скарачэнне аб'ёмаў вытворчасці, адсюль і неўкамплектаванасць тых жа трактароў, аўтамабіляў, якімі запруджаны тэрыторыі прадпрыемстваў.

Чарадзейная палачка на гэтым этапе для трактарабудаўнікоў — экспартныя пастаўкі. Але яны не вельмі трывалыя.

Адным словам, спецыялісты прадпрыемстваў абураны: неабходна стабілізаваць курс беларускага разліковага білета. Дарэчы, нашых "зайчыкаў" вытворцы рублём і не называюць, а менавіта "разліковым білетам". Гіперінфляцыя, якая ўжо ў пячонках людзей, прымушае вытворцаў падымаць цэны на прадукцыю не на некалькі працэнтаў у месяц, а на некалькі дзесяткаў працэнтаў. У прыватнасці, калі цана на трактар "Беларусь" з 22 жніўня па 22 верасня была 18 мільёнаў 300 тысяч, то з 26 верасня ўжо вырасла да 26 мільёнаў 200 тысяч беларускіх рублёў. У той час як за даляры трактары рэалізуюцца па таму ж кошту, што быў вызначаны задоўга.

Сёння гігантам індустрыі — МАЗу і МТЗ — вельмі туга: даводзіцца выбіраць становішча між слабым ростам вытворчасці пры высокай інфляцыі і моцным падзенні вытворчасці пры памяркоўным росце цэн. Да якога часу будзе заставацца гэтая сітуацыя — адказаць складана.

У адным з пратаколаў нарады ў генеральнага дырэктара ВА "Мінскі трактарны завод" ёсць наступны запіс: "Да канца месяца трактары даўкамплектаваць, прадаць і сканцэнтраваць намаганні на выпуску экспартных машын".

Запіс, што і казаць, важны. Аднак, калі праз нейкі час я пацікавіўся, як ідуць справы, спецыялісты завода не змаглі нічога канкрэтнага адказаць: па-першае, — канстатавалі яны, — пасля доўгага перапынку вернуцца да станкоў рабочыя, і, натуральна, канвеер ажыве, але будуць выраблядца новыя трактары, бо людзям трэба даць зарабіць на хлеб і да яго; па-другое, няма лішніх вузлоў і камплектуючых, тых жа, напрыклад, шын. Да ўсяго, 567 рухавікоў на сёння, якія паставіў маторны завод, без стартэраў. Там тая ж праблема — няма грошай, каб закупіць іх у Расіі. Словам, тым жа салам ды па тых жа ранах.

...Мяняецца час — мяняюцца сюжэты. Іншы раз яны навяваюць сум. Вось таму, я мяркую, сёння трэба ўсім вытворцам узважыць становішча рэчаў у галіне, задумацца над набалелымі пытаннямі, якія аднолькава хвалююць як трактарабудаўнікоў, так і пастаўшчыкоў камплектуючых, дзе б яны ні жылі, вырашыць праблемы на дзяржаўным узроўні і прывесці да адной роўніцы.

Гэткая мая пазіцыя. А вось што думаюць на гэты конт дэпутаты? Ці бачна ім святло ў канцы тунеля? Варта памятаць, што ад рытмічнасці работы прадпрыемстваў залежыць узровень жыцця народа, які іх абраў у дэпутаты.

Валянцін БАРЫСЕВІЧ.

Кур'ер "ЧЗ"

ЮБІЛЕЙНАЯ КАНФЕРЭНЦЫЯ

Факультэт журналістыкі Беларускага дзяржаўнага універсітэта з нагоды свайго пяцідзесяцігоддзя правёў Рэспубліканскую навукова–практычную канферэнцыю "Беларуская інфармацыйная прастора: сучасны стан і перспектывы".

На працягу трох дзён на журфаку працавалі секцыі "Праблемы стылістыкі і культура мовы сродкаў масавай інфармацыі", "Нацыянальнае тэлебачанне і радыёвяшчанне: сучасная мадэль развіцця", "Дынаміка развіцця беларускага друку". На пленарным пасяджэнні выступілі дэкан факультэта прафесар Алег Слука, міністр культуры і друку Анатоль Бутэвіч, прафесар Гарэт Прайс — прадстаўнік місіі ЮНЕСКА (Вялікабрытанія), прафесары Міхась Цікоцкі, Барыс Стральцоў.

На пасяджэннях секцый удзельнікі юбілейнай канферэнцыі абмеркавалі праблемы, узнятыя ў дакладах прафесароў факультэта журналістыкі А.Наркевіча, Я.Радкевіча, Е.Бондаравай, І.Саchанкі, вядучых дацэнтаў Н.Фральцовай, Т.Кірылавай, А.Плаўнік і іншых.

На канферэнцыю былі запрошаны навукоўцы і практыкі, рэдактары і карэспандэнты рэспублікі і замежжа.

Святлана КУЛІКОВА.

ДАЛУЧЫМСЯ ДА ЕЎРОПЫ?

Да правядзення форуму ў Мінску рыхтуюцца ініцыятары стварэння на Беларусі грамадскага руху "Вялікая Еўропа".

За мяжой гэты рух узначальваюць зараз Саюз еўрапейскіх федэралістаў, Міжнародны камітэт пад кіраўніцтвам М.Гарбачова, Міжнародная асацыяцыя, старшынёй якой з'яўляецца Жак Шырак. У рух уваходзяць вядомыя грамадскія дзеячы іншых краін. Сваю задачу стваральнікі "Вялікай Еўропы" бачаць у тым, каб садзейнічаць не толькі эканамічнай, але і культурнай, адукацыйнай, сацыяльнай інтэграцыі Еўропы, і забяспечваць такім праектам палітычную падтрымку, дапамагаць іх здзяйсненню. Беларускія прыхільнікі руху ставяць мэтай уваходжанне рэспублікі ў еўрапейскае супольніцтва і фарміраванне ў ёй "паўнацэннага еўрапейскага адкрытага грамадства". Свой рух яны разглядаюць як альтэрнатыву дзейнасці і БНФ, і Народнаму руху Беларусі, і выступаюць за развіццё і ўмацаванне Садружнасці Незалежных дзяржаў. Ініцыятыўная група, у склад якой уваходзяць прадстаўнікі партый, гуманітарных і аналітычных цэнтраў, інстытутаў, асацыяцый збіраюцца правесці ўстаноўчую канферэнцыю "Вялікай Еўропы" у снежні.

Наталля ВАЛАКІДА.

"БЕЛАРУСЬ ВЫБРАЛА ПРЭЗІДЭНТА, АЛЕ НЕ ВЫБРАЛА СВАЁЙ БУДУЧЫНІ" –

такая думка экспертаў, якія па ініцыятыве нацыянальнага цэнтра стратэгічных даследаванняў прааналізавалі першыя прэзідэнцкія выбары ў Беларусі.

Прадстаўнікі нацыянальнага цэнтра стратэгічных даследаванняў "Усход—Захад" абнародавалі вынікі даследавання прэзідэнцкай гонкі. Над ім працавала цэлая каманда спецыялістаў у галіне паліталогіі, сацыялогіі, сацыяльнай псіхалогіі, эканомікі і права. Аўтары падкрэсліваюць, што Беларусь доўгі час адрознівалася асаблівай кансерватыўнасцю як палітычных эліт, так і насельніцтва. На думку экспертаў, сярод былых рэспублік СССР яна менш за ўсё імкнулася праводзіць рэформы грамадскіх інстытутаў на карысць рыначнай эканомікі. Скрыта або яўна гэта адлюстравалася ў пазіцыях кандыдатаў у прэзідэнты, іх праграмах і заявах. Паводле прагнозу аўтараў даследавання, няпэўнасць, паслядоўнасць дзеянняў грамадскіх сіл будзе суправаджаць Беларусь і ў бліжэйшай будучыні. І, як сведчаць вынікі апытання, гэта можа расцягнуцца на дзесяцігоддзі. Аўтары таксама канстатуюць, што, прыняўшы ўдзел у выбарах, народ прагаласаваў за радыкальныя змяненні ў палітыцы.

У даследаваннях прааналізавана паражэнне С.Шушкевіча. Эксперты прыйшлі да вываду, што бесперспектыўна праводзіць палітыку цэнтрызму ва ўмовах, калі рэформа практычна застапарылася. У даследаваннях адлюстраваны таксама погляды апытаных на цяперашнюю палітыку каманды прэзідэнта.

СВЕЖЫ ПОГЛЯД НА СТАРЫЯ ПРАБЛЕМЫ

"Армія Краёва на тэрыторыі Заходняй Беларусі (чэрвень 1941— ліпень 1944 гадоў)"— так называецца сумесная канферэнцыя беларускіх і польскіх вучоных–гісторыкаў, якая адкрылася ў Гродна.

Галоўнай яе тэмай сталі праблемы, звязаныя з савецка-польскімі і беларуска-польскімі адносінамі напярэдадні і ў ходзе Другой сусветнай вайны. Арганізавалі гэту двухдзённую сустрэчу таварыства "Беларусь — Польшча" і "Польшча — Беларусь", Гродзенскі дзяржаўны універсітэт, Саюз палякаў у Беларусі і іншыя зацікаўленыя бакі.

БЕЛІНФАРМ.

НОВАЕ АБ'ЯДНАННЕ

У Маладзечна ствараецца аб'яднанне маладых патрыётаў Беларусі (АМПБ).

Гэта непалітычная арганізацыя моладзі, мэта якой — садзейнічаць адраджэнню і развіццю беларускай нацыі. АМПБ мае намер спрыяць распаўсюджванню багатай беларускай культуры, аднаўленню гістарычнай памяці, абуджэнню нацыянальнай свядомасці нашага народа. Новае аб'яднанне будзе таксама абараняць правы моладзі і ахоўваць навакольнае асяроддзе.

ПАДАРУНАК ВІЦЭ–ПРЭМ'ЕРА

У фонд Маладзечанскай спецшколы–інтэрната № 2 паступіла больш як мільён рублёў ад віцэ–прэм'ера Рэспублікі Беларусь В.І.Ганчара.

Гэтыя грошы былі зэканомлены Віктарам Іосіфавічам у час яго паездкі на Міжнародную канферэнцыю ААН па народанасельніцтву і развіццю. Аплачвала паездку Арганізацыя Аб'яднаных нацый.

Мікола КАПЫЛОВІЧ.

Курсы валют на 12 кастрычніка:

	Даляр ЗША		Ням. марка	
	Скупка	Продаж	Скупка	Продаж
"Комплекс"	4500	4730	2960	3001
"Прыор"	5000	5200	3250	3400
"Дукат"	4650	4900	3000	3400

ПАМЯЦЬ

Інтэрнацыяналісты аб'ядноўваюцца

Упершыню прадстаўнікі раней разрозненых грамадскіх аб'яднанняў ветэранаў вайны ў Афганістане, іншых лакальных войнаў сабраліся на І Беларускі рэспубліканскі з'езд, які адбыўся 8—9 кастрычніка ў Калодзішчах, што пад Мінскам.

У рэзалюцыі, прынятай з'ездам, указваецца, што неабходнасць склікання гэтага форуму прадыктавана сур'ёзнымі праблемамі, якія існуюць у ветэранскім асяроддзі ва ўмовах радыкальных сацыяльна-эканамічных і палітычных перамен у рэспубліцы. Ацэньваючы фізічны і духоўны стан удзельнікаў войнаў, з'езд меў на ўвазе адносіны да іх дзяржавы і грамадства як да людзей, пацярпеўшых ад вайны, на якой яны знаходзіліся не па сваёй волі, а па волі дзяржавы і яе палітычнага кіраўніцтва.

У рэзалюцыі таксама канстатуецца, што змена дзяржаўна-прававога становішча Рэспублікі Беларусь з распадам СССР, уступленне яе на шлях самастойнага дзяржаўнага будаўніцтва па ўсіх нормах міжнароднага права і чалавечай маралі не могуць служыць падставай для пагаршэння фізічнага і матэрыяльнага стану ўдзельнікаў афганскай і лакальных войнаў, перш за ўсё тых, хто атрымаў раненні, кантузіі, калецтвы і мае вялікую патрэбу ў дапамозе.

На тэрыторыі Беларусі ўдзельнікі войнаў, складаючы 0,3 працэнта ад насельніцтва рэспублікі, маюць найбольш складаную карціну фізічнага, душэўнага і псіхалагічнага стану ў сваім асяроддзі. З 30 з паловай тысяч удзельнікаў гэтых войнаў, і перш за ўсё афганскай, 737 чалавек загінулі, 1500 паранены і кантужаны, больш чым 800 сталі інвалідамі. Практычна ўсе маладыя ветэраны падвяргаюцца постваеннаму сіндрому, які параджае хваробы і псіхічныя расстройствы.

У рэзалюцыі ўказваецца, што адсутнасць у дзяржаве дакладнай праграмы і сістэмнай работы па рэабілітацыі і прафілактыцы захворванняў гэтай катэгорыі людзей, пратэзавання і забеспячэння неабходнымі лякарствамі, дрэнныя сацыяльна-бытавыя ўмовы з'явіліся адной з прычын таго, што пасля вываду войск з Афганістана ветэраны нясуць сур'ёзныя страты. 129 з іх памерлі ад ран і хвароб, 120 сталі інвалідамі, 29 скончылі самагубствам, 152 знаходзяцца ў турмах і папраўчых калоніях.

З'езд звярнуўся да прэзідэнта, урада, Вярхоўнага Савета рэспублікі з просьбай прыняць неадкладныя меры па недапушчэнню далейшага зніжэння ўвагі дзяржавы да ветэранаў вайны. У першую чаргу неабходна адрасная дапамога тым, хто мае вялікую патрэбу ў пратэзаванні, лячэнні ў замежных клініках, забеспячэнні дэфіцытнымі лякарствамі.

Удзельнікі з'езда палічылі неабходным стварыць каардынацыйны грамадскі савет з прадстаўнікоў удзельнікаў вайны з рэгіёнаў рэспублікі і існуючых арганізацый. Работа савета будзе будавацца на дэмакратычных асновах, без ушчамлення правоў і ініцыятыў абласных, гарадскіх, раённых і іншых ветэранскіх структур.

Своеасаблівым працягам І Беларускага рэспубліканскага з'езда ветэранаў вайны ў Афганістане і іншых лакальных войнаў, які прайшоў 8—9 кастрычніка ва Уруччы пад Мінскам, стала прэс-канферэнцыя ў нацыянальным прэс-цэнтры.

Адказваючы на пытанні прадстаўнікоў сродкаў масавай інфармацыі, лідэры грамадскіх саюзаў і аб'яднанняў ветэранаў Афганістана канстатавалі, што з'езд выканаў задачы, якія ўскладаліся на яго ўдзельнікаў. Нягледзячы на некаторыя арганізацыйныя рознагалоссі, дэлегаты ад усіх абласцей, рэгіянальных цэнтраў і раёнаў рэспублікі аднагалосна пастанавілі: стварыць каардынацыйны грамадскі савет з прадстаўнікоў усіх аб'яднанняў ветэранаў лакальных войнаў. Менавіта на гэты грамадскі і прадстаўнічы орган, кіраўніком якога аднагалосна выбраны Герой Савецкага Саюза лётчык-"афганец" Васіль Шчарбакоў, ускладзена задача аб'яднаць намаганні разрозненых раней "афганскіх" фарміраванняў рэспублікі для практычнага вырашэння праблем маладых ветэранаў.

БЕЛІНФАРМ.

ДЗЕВЯТАЕ НЕБА

Дзяжурныя па выпуску
перакладчык
Людміла КАХАВЕЦ,
рэдактар
Наталля ВАЛАКІДА.

"Суперчэннэл"

ПАД ПАГРОЗАЙ ГОЛАДУ

У Сараева прыбылі 20 самалётаў з гуманітарнай дапамогай.

На іх было дастаўлена 200 тысяч тон прадуктаў харчавання. З-за абстрэлу двух самалётаў дастаўка прадуктаў у Сараева прыпынілася. Паводле паведамлення ваеннага камісарыята ААН, запасаў прадуктаў для 380-тысячнага горада засталося толькі на тры дні.

НА ГРАНІЦЫ – ТАНКІ

Кувейт групіруе свае войскі на іракска–кувейцкай граніцы.

Туды было накіравана 15 танкаў. Апрача кувейцкіх салдат, прыбылі 4 тысячы амерыканскіх. Асноўная задача войск — адбіваць нападзенні з боку Ірака. Як вядома, Кувейт пастаўляе 1/10 частку дабываемай у свеце нафты. Урад краіны заявіў, што больш ніколі не дазволіць паўтарыць трагедыю 1991 года і выказаў глыбокую ўдзячнасць саюзнікам за падтрымку і аказаную дапамогу.

САЦЫЯЛІСТЫ "ЗДАЮЦЬ"

Прайшоў чарговы тур выбараў у Аўстрыі.

Яго вынікі адлюстравалі нечаканае падзенне папулярнасці кіруючай сацыялістычнай партыі Аўстрыі, якая набрала на 7 працэнтаў менш галасоў, чым у папярэднім туры. Значных поспехаў у выбарах дабіліся малыя партыі. Так, напрыклад, свабодная партыя Аўстрыі ў гэтым туры набрала на 6 працэнтаў больш галасоў.

Асноўны вынік выбараў такі: сацыяльная партыя—66 працэнтаў галасоў, народная партыя — 52 працэнты і свабодная партыя — 42 працэнты.

"Уорлднэт"

"КАЛАШНІКАЎ" ВАЮЕ Ў ІЕРУСАЛІМЕ

Фундаменталісцкая арганізацыя Палесціны абвінавачваецца ў тэрарыстычным акце, які быў учынены ў Іерусаліме.

Члены гэтай арганізацыі адкрылі агонь у заходнім раёне Іерусаліма — адной з самых заселеных частак горада. У выніку 2 чалавекі забіты, 4 у вельмі цяжкім стане знаходзяцца ў бальніцах. Паводле паведамленняў паліцыі, тэрарысты абстралялі таксама кафэ. Як паказалі сведкі, злачынцы былі ўзброены аўтаматамі "Калашнікава".

МІРАТВОРЧЫ ВІЗІТ

Міністр замежных спраў ЗША Крыстофер прыбыў у Іерусалім каб прадоўжыць перамовы паміж Сірыяй і Ізраілем.

Асноўная мэта перамоў — падпісанне мірных пагадненняў паміж Сірыяй і Ізраілем.

"TV-5"

Другім важным пытаннем у ходзе візіту Крыстофера, будзе абмеркаванне напружанай абстаноўкі на іракска-кувейцкай граніцы.

ЗМЕНА КАМАНДУЮЧЫХ

Камандуючы гаіцянскай арміі павінен пайсці ў адстаўку да 15 кастрычніка.

Кандыдат на яго месца — намеснік цяперашняга камандуючага.Прэзідэнт Гаіці з групай ваенных накіраваўся на перамовы ў Вашынгтон.

УЗНАГАРОДА ЗА ТВОРЧАСЦЬ

Іспанскі пісьменнік Джордж Земпрум атрымаў ганаровую прэмію за творчасць аб вайне. Цырымонія яго ўзнагароджання прайшла ў Франкфурце.

Кнігі пісьменніка, які сам перажыў жахі Бухенвальда, прысвечаны выкрыванню нацызму і сталінізму. З 1988 года па сённяшні дзень Джордж Земпрум займае пасаду міністра культуры Іспаніі.

ПАВЕДАМЛЕННІ, АТРЫМАНЫЯ ПА КАНАЛАХ СПАДАРОЖНІКАВАЙ СУВЯЗІ "ЧЫРВОНАЙ ЗМЕНЫ"

ЖЫЦЦЁ ЯК ЯНО ЁСЦЬ

Феномен Тома Соера

□ Юры АФОНІН

Працэс гонкі цэн і, адпаведна, абнішчання большай часткі насельніцтва, нягледзячы на катэгарычнае абяцанне прэзідэнта ўтаймаваць яго, працягвае заставацца некіруемым. Пра тое, як далёка ён зайшоў, можна меркаваць, калі ўспомніць, што сутачны рацыён зняволенага калымскіх лагераў у 30–я гады (пры ўмове выканання нормы) складаў 800—900 г хлеба, пахлёбка, 100 г салёнай рыбы, 60 г крупы, 5 г мукі, 15 г алею, 10 г цукру, 30 г кіслай капусты...

Паводле гэтых даных, кожны зможа вылічыць, наколькі яго зарплата (пенсія, стыпендыя) дазваляе яму дасягнуць і перавысіць ўзровень "зэка" тых часоў, улічваючы, што таму не прыходзілася плаціць за адзенне, жыллё, камунальныя паслугі, транспарт... Каб аблегчыць разлікі, скажам, што толькі штодзённае ўжыванне ўпамянутай вышэй "пайкі хлеба" з'есць поўнасцю ўстаноўленую сёння мінімальную зарплату.

Такім чынам, традыцыйнае пытанне "Што рабіць?" не губляе сваёй актуальнасці.

Паводле некаторых аспектаў мы атрымалі адказ у распрацаванай эканамічнай "антыкрызіснай" праграме, якая прапанавана ўвазе сесіі Вярхоўнага Савета рэспублікі. Але толькі на некаторых. Да таго ж не ўлічаны так званы "Феномен Тома Соера".

Напомнім коратка яго сутнасць. Цётка прымусіла Тома фарбаваць плот, ён рабіў гэта неахвотна. Яго ж сябрам спадабаўся працэс фарбавання, і яны сталі прасіць яго дазволіць "памахаць пэндзлем" аж за плату... Гэты феномен трэба разумець так: для таго, каб праграма змагла быць рэалізавана, неабходна, каб большасць насельніцтва прызнала яе сваёй, а не спушчанай "зверху". Тут праяўляецца традыцыйны недавер "нізоў" да кабінетных распрацоўшчыкаў рэцэптаў усеагульнага шчасця.

Гісторыя ведае шмат прыкладаў, калі гэта нежаданне быць паддоследнымі трусамі абуджала так званую "беспартыйную масу", складаючую большасць насельніцтва ўсіх краін, адхіляць даталёва распрацаваныя праграмы эканамічных і палітычных пераўтварэнняў, у якіх ёй адводзілася месца толькі сляпога выканаўцы. Да таго ж яна актыўна падтрымлівала больш агульныя, але зразумелыя ёй лозунгі.

Аднак такая падтрымка лагічна мяркуе абавязковае далучэнне гэтай "масы" да выпрацоўкі практычных мерапрыемстваў па рэалізацыі падтрыманых ёй лозунгаў. Чакалася яно і ў нашым выпадку. Тым больш, што ў многіх прадстаўнікоў любой прафесіі, любога сацыяльнага слоя было што прапанаваць, але да гэтага па тых ці іншых прычынах іх думкі не пыталіся, хоць і гаварылі ад іх імя.

Таму ёсць стопрацэнтная гарантыя таго, што ў рэспубліцы шмат аўтараў яшчэ непададзеных, пададзеных але адхіленых, разгляданемых ужо не адзін год і г.д. прапаноў па больш эфектыўным выкарыстанні мясцовых рэсурсаў, па ўвелічэнні аб'ёмаў вытворчасці і зніжэнні сабекошту традыцыйнай прадукцыі, па наладжванню масавага выпуску новых танных тавараў з мясцовай сыравіны, па выяўленню іншых, акрамя прамых і ўскосных падаткаў, крыніц папаўнення дзяржаўнай казны, па скарачэнню расходаў, па ліквідацыі "беспрэдела" ў эканамічным і палітычным жыцці краіны... Нават радавы дачнік валодае сакрэтамі вырошчвання высокіх ураджаяў на малых плошчах!

Няма неабходнасці даказваць, наколькі важна мабілізаваць увесь гэты "магазін патэнцыял" рэспублікі для вываду яе з крызісу. Адзначым толькі: пакуль дзяржава не наладзіць вытворчасць і рэалізацыю айчынных тавараў (маючы на ўвазе як матэрыяльныя, так і духоўныя каштоўнасці) так, што яны будуць здольныя вытрымаць на ўнутраным рынку імпартуемыя аналагі, яна будзе заставацца звалкай замежнага ўстарэлага смецця, хадзіць у даўжніках краін-экспарцёраў. Няма прычыны сумнявацца ў кампетэнтнасці складальнікаў прэзідэнцкай эканамічнай праграмы, але яны — усяго толькі невялікая група спецыялістаў, якая пры ўсім жаданні не ў стане ахапіць усе праблемы, якія патрабуюць вырашэння. Кола далучаемых да рашэння гэтых праблем спецыялістаў некалькі пашыраецца дзякуючы ўказанню прэзідэнта Прэзідыуму АН Беларусі і, відаць, кіраўніцтву іншых навуковых устаноў скласці спісы найбольш таленавітых спецыялістаў, але талент не абавязкова адзначаны вучонай ступенню і неабавязкова зараз працуе ў галіне навукі (асабліва пасля многіх скарачэнняў). Магчыма, ён сядзіць на студэнцкай або вучнёўскай лаўцы (бывала і такое), магчыма дома ўжо зрабіў вялікае адкрыццё (таксама было...), і будзе вялікай стратай, калі такія невядомыя таленты будуць няўлічаны і не задзейнічаны.

Каб страты былі мінімальнымі, неабходна стварэнне спецыяльнага перыядычнага выдання з назвай штосьці накшталт "Карысныя парады", у якім публікаваліся б любыя прапановы, рэкамендацыі і г.д. як глабальнага, так і прыватнага характару, нават на першы погляд і абсурдныя. Гэта ўжо справа чытача (прадстаўніка дзяржаўных органаў, фірмы або прыватнай асобы): лічыць або не лічыць прапанову абсурднай і ўступаць ці не ў перамовы з яго аўтарам пра далейшае супрацоўніцтва. Галоўнае — будзе такая сканцэнтраваная крыніца, з якой можна будзе чэрпаць інфармацыю аб ужо гатовых але яшчэ незадзейнічаных распрацоўках як тэарэтычнага, так і практычнага плану, а таксама праз якую можна зрабіць заяўкі на канкрэтныя даследаванні.

І яшчэ адзін аргумент на карысць такога выдання: кожны грамадзянін незалежна ад нацыянальнасці, палітычных поглядаў, веравызнання, узросту, адукацыі і г.д. будзе ведаць, што яго голас пачуюць, і таму ён — ужо нешта большае, чым пакорны паддоследны трус...

На жаль, той факт, што праект антыкрызіснай праграмы шырока не абмяркоўваўся, сведчыць пра тое, што гэты важны сацыяльна-псіхалагічны фактар пакуль улічваецца слаба. Але гэта яшчэ папраўіма. Галоўнае — каб праграма была не догмай, што, як паказала ўжо неаднаразова гісторыя, асуджае любое пачынанне на правал, а кіраўніцтвам да дзеяння, якое прадугледжвае выкарыстанне масавай ініцыятывы "знізу".

Фота Валерыя БЫСАВА.

ВЫСТАВЫ

У Веткаўскім музеі народнай творчасці адкрыта выстава старадаўніх ікон, якая носіць назву "Мікалай". У яе экспазіцыі сабраны іконы, якія адлюстроўваюць лік святога Мікалая.

Здаўна вялося ў праваслаўных, што, калі ў доме ёсць ікона "Николай отвратный", значыць, адвядзе святы ад сям'і і дома ўсе беды, няшчасці і нягоды. А калі сям'я страчвала гаспадара, то абавязкова павінен быў паявіцца ў доме абразок з выявай гэтага святога — абаронцы ўдоў і сірот. А былі яшчэ "Мікалай-угоднік", "Мікалай-цудатворац"...

Веткаўскі музей — унікальнае ў рэспубліцы сховішча старажытных работ, у тым ліку і вядомай стараверскай школы іканапісу. Шкада толькі, што ў апошні час унікальны для рэспублікі музей перажывае не лепшыя часы. Трапіўшы ў зону радыеактыўнага забруджвання, ён страціў цікавасць не толькі ў публікі, але і ва ўладу маючых. На бядотны стан будынка і фондаў музея мала ўвагі звяртаюць і Міністэрства культуры і друку, і мясцовыя органы кіравання, якія і заклікаиы берагчы дзяржаўнае багацце.

А як патрэбны сёння іх клопаты!

Сяргей ХАЛАДЗІЛІН,
БЕЛІНФАРМ.
Фота аўтара.

БІЗНЕС-КЛАС

ПАРТНЁРСТВУ МОЖНА НАВУЧЫЦЦА

Семінар на тэму "Вырашэнне спрэчных пытанняў праз сацыяльнае партнёрства" праходзіць у спарткомплексе "Раўбічы" пад Мінскам.

Ініцыятыва яго правядзення належыць Беларускаму Саюзу прадпрымальнікаў і арандатараў, Міністэрству працы рэспублікі і Турынскаму цэнтру МАП.

Удзельнікі семінара, прадстаўнікі ўрадавых, прафсаюзных, а таксама прадпрымальніцкіх колаў Беларусі, Расіі і Украіны, слухаюць лекцыі спецыялістаў з нью-йоркскага Інстытута перагавораў, парыжскага фонду міжнароднага супрацоўніцтва, іншых экспертаў.

КОЛЬКІ ВАЖАЦЬ РУБЛІ?

У эстонскім друку паявіліся падрабязнасці "рублёвай аферы", якая мела месца ў час грашовай рэформы і пераходу на кроны.

Так, у прыватнасці, прэзідэнт банка Эстоніі Сійм Калас у інтэрв'ю газеце "Рахва хяэль" паведаміў у сувязі з гэтым, што падведамасная яму ўстанова не займалася рублёвай здзелкай, а толькі перадала каля 45 тон рублёў (больш як 1,46 мільярда рублёў), перавезеных трыма самалётамі, ураду, які ў сваю чаргу праз пасрэднікаў за даляры прадаў гэтыя рублі, прычым буйнымі купюрамі, вельмі выгадна. Цяпер дакументы, якія датычаць здзелкі з рублямі, перададзены дзяржаўнаму кантралёру Хіндрэку Мэры. Вядома, што ад здзелкі атрымана 1892547 даляраў ЗША.

БЕЛІНФАРМ.

ЗРУЧНА І ХУТКА?

Карыстацца паслугамі аэрафлота заўсёды было выгадна. А як цяпер? Мяркуйце самі.

Кошт білета да:

Гомеля — 5 тысяч рублёў;

Кіева — 26 тысяч рублёў;

Масквы — 60 тысяч рублёў;

Мінводы — 87 тысяч рублёў;

С.Пецярбурга — 33 тысячы рублёў;

Сочы — 80 тысяч рублёў.

Міжнародныя рэйсы (білеты сярэдняга класу):

Мінск—Нью-Йорк — 480 $;

для дзяцей — 310 $.

Ганна МАСЛЯКОВА.

І ГАНДЛЮЕМ ДРЭННА

"Торговая газета" апублікавала лічбы, якія характарызуюць насычанасць рынку рэспублікі гандлёвымі кропкамі.

Усяго на Беларусі 23401 магазін і 11192 прадпрыемствы. З іх 5889 магазінаў і 4023 прадпрыемствы грамадскага харчавання, якія належаць дзяржаве. 17165 магазінаў і 7109 кафэ і рэстаранаў калектыўнай формы маёмасці, 149 магазінаў і 55 прадпрыемстваў грамадскага харчавання — змешанай формы маёмасці, прыватных — 198 і 5 адпаведна.

Нягледзячы на такую разнастайнасць, на аднаго гарадскога жыхара ў нас прыходзіцца толькі 0,2 кв. м гандлёвай плошчы (у развітых краінах — 1 кв. м).

Святлана КУЛІКОВА.

Кур'ер "ЧЗ"

КОНКУРС "РЭХА АФГАНІСТАНА"

Мінскі гарадскі фонд сацыяльнай абароны "Час" і сталічная асацыяцыя ветэранаў вайны ў Афганістане "Памяць" абяўляюць рэспубліканскі конкурс на лепшы матэрыял на тэму "Рэха Афганістана" (пра сутнасць афганскай вайны і лёсы былых воінаў–інтэрнацыяналістаў).

Призавы фонд — 2 мільёны рублёў.

І прэмія — 1 мільён рублёў.

ІІ прэмія — 500 тысяч рублёў.

Дзве ІІІ прэміі — па 250 тысяч рублёў.

На конкурс допускаюцца матэрыялы, апублікаваныя з 7 кастрычніка па 7 лістапада 1994 года.

Даведкі па тэлефонах: (0172) 377-267, 681-165, 361-547.

В.ЯНЧАНКА,
галоўны рэдактар часопіса "Надзея".

СЫН АБО 6500 "БАКСАЎ"

Такі ультыматум атрымаў дырэктар адной з асацыяцый Віцебска, у якога выкралі дарослага сына, кіраўніка МП.

Камерсант выбраў трэці шлях: звярнуўся ў Кастрычніцкі РАУС, дзе і разарвалі "здзелку", устанавіўшы аднаго са злачынцаў, раней судзімага. Асобы саўдзельнікаў устанаўліваюцца.

БЕЛІНФАРМ.

ЯБЛЫЧНЫ... ХЛЕБ

У рамках "Праграмы неадкладных мер па ліквідацыі вынікаў аварыі на Чарнобыльскай АЭС" спецыялісты хлебапякарнай галіны рэспублікі прапануюць у хуткім часе беларускаму пакупніку хлеб... з яблычным пахам.

Вучоныя лічаць, што новы аржана-пшанічны хлеб з дабаўкамі яблычнага парашку дапаможа чалавеку ачышчаць арганізм ад радыёнуклідаў. А пшанічная булка з тапінамбурам абагаціць неабходнымі вітамінамі групы В. Паводле сцвярджэнняў спецыялістаў навінкі па смаку і знешняму выгляду нічым не адрозніваюцца ад звычайнага хлеба і булак. Толькі яблычны парашок надае буханцы непаўторны пах налiўных яблыкаў.

Дарэчы, як паведамілі ў Дзяржаўным камітэце па праблемах наступстваў катастрофы на ЧАЭС, у Беларусі ўжо выпускаецца нямала хлебабулачных вырабаў, якія дапамагаюць аздараўляць арганізм. Да іх адносяцца батон з марской капустай, ражок з ламінарыяй, батон з канцэнтратам маркоўнага караціну, хлеб "Здароўе", булка "Сонейка". Калі прыйдзеце купляць хлеб, успомніце пра гэтыя назвы.

Святлана КУЛІКОВА.

СПАБОРНІЦТВЫ ПРЫЗЫЎНІКОЎ

У Маладзечна прайшлі абласныя спаборніцтвы сярод прызыўнікоў.

Пераможцамі сталі гаспадары пляцоўкі. Другое і трэцяе месца занялі прызыўнікі Салігорска і Заслаўя.

Мікола КАПЫЛОВІЧ.

Сто артыкулаў

ДАЎНЯЯ БІТВА.

□ Міхаіл Спірыдонаў, кандыдат гістарычных навук

У апошнія гады некаторыя прыхільнікі так званай нацыянальнай канцэпцыі гісторыі Беларусі спрабуюць перагледзець амаль усе палажэнні савецкай (і не толькі) гістарыяграфіі мінулага Беларусі, асабліва "літоўскага" перыяду яе гісторыі (другая палавіна XIII—XVIII стагоддзе), калі яе сучасная тэрыторыя знаходзілася ў складзе Вялікага княства Літоўскага, Рускага, Жамойцкага і далей (ВКЛ). Робіцца гэта нібыта ў высакародных мэтах абуджэння нацыянальнай самасвядомасці і выхавання патрыятызму ў беларусаў. Аднак іх публікацыі, пераважна ў масавых сродках інфармацыі, сведчаць аб тым, што галоўным сродкам жаданага абвяржэння поглядаў, якія даўно ўсталяваліся ў гістарычнай навуцы, стала міфалагізацыя пэўных падзей, фальсіфікацыя гістарычнай праўды. Гэта ні што іншае, як нацыяналістычная беларусізацыя, у прыватнасці, гісторыі ВКЛ.

Адной са значных падзей мінулага ВКЛ, у тым ліку і Беларусі, якая з вялікім палітычным запалам беларусізуецца прадстаўнікамі народнафронтаўскай гістарыяграфіі, з'яўляецца перамога пад Оршай 8 верасня 1514 г. саюзных войск ВКЛ і каралеўства Польскага пад агульным камандаваннем гетмана ВКЛ князя Канстанціна Іванавіча Астрожскага над войскам Рускай дзяржавы.

Мэта дадзенага артыкула — даць навукова абгрунтаванае асвятленне той далёкай, але незабыўнай да нашых дзён бітвы. Навуковай узважанай крытыцы, мяркую, садзейнічаюць уласныя трыццацігадовыя даследаванні гісторыі Беларусі XIII—XVI стагоддзяў і асабліва аналіз усёй сукупнасці даных адпаведных гістарычных крыніц, крытычнае асэнсаванне і выкарыстанне існуючай багатай, але шмат у чым супярэчлівай польскай і рускай гістарыяграфічнай спадчыны.

У пачатку XVI стагоддзя ВКЛ уяўляла сабой дзяржаву галоўным чынам літоўскіх каталіцкіх феадалаў, у якой вядучую ролю ва ўнутранай і знешняй палітыцы ігралі буйнейшыя зямельныя ўласнікі (Гаштолты, Кязгайлы, Радзівілы і іншыя). Тое, што "Русь", з якой пазней узніклі Беларусь і Украіна, складала большую частку тэрыторыі ВКЛ, а "Русь", "люди русские" — большую частку яго насельніцтва, не рабіла гэту поліэтнічную дзяржаву ні "літоўска-беларускай", ні тым больш "беларускай". Бо "люди русские" ВКЛ гаварылі на "рускай" ("московитской" або "рутенской") мове, вызнавалі праваслаўную ("русскую") веру і захоўвалі істотную этнічную еднасць з рускім народам Рускай дзяржавы ("...вельмі многія да гэтага часу лічаць за адно масквіцян і росаў або рутэнаў, грунтуючыся на тым, што яны гавораць на адной мове і вызнаюць адну веру". А.Кампэнзэ, 1524 г.) і таму ў тыя часы не сталі ні беларусамі, ні ўкраінцамі. Да таго ж, свецкія і духоўныя "рускія" праваслаўныя феадалы ВКЛ, якія таксама сябе не ўсведамлялі ні беларусамі, ні ўкраінцамі; ігралі ў ВКЛ, як правіла, другарадную палітычную ролю, сумленна выконваючы волю правячай літоўскай каталіцкай дынастыі і, галоўнае, таму не ставілі палітычнай задачы стварэння суверэннай "рускай" дзяржавы. Этнічныя і рэлігійныя супярэчнасці, не гаворачы ўжо пра класавыя і іншыя, былі асноўнымі фактарамі палітычнай, перш за ўсё ваеннай, слабасці ВКЛ, што ўжо не магло без дапамогі феадалаў каралеўства Польскага, якія ў прынцыпе ініцыіравалі многія ўнутры- і знешнепалітычныя акцыі ВКЛ, абараняць сваю тэрыторыю, на частку якой у канцы XV ст. пачала прэтэндаваць Руская дзяржава.

Да пачатку XVI стагоддзя былое Вялікае княства Маскоўскаеператварылася ў магутную Рускую дзяржаву, якая ў той жа час складалася амаль выключна з этнічна рускіх зямель, хаця і не ўсіх. З'яўляючыся прадстаўнікамі дынастыі Рурыкавічаў — стваральнікаў і ўладароў Старажытнай, або Кіеўскай, Русі, яе гасудары ў поўнай адпаведнасці з нормамі тагачаснага міжнароднага феадальнага права заявілі аб сваіх гістарычных правах на былыя землі Старажытнай Русі, што рознымі шляхамі апынуліся ў складзе ВКЛ. "Иоанн, Божиею милостию государь всеа Руси и великий князь володимерскы і московскы...и иных", які ўпершыню ўключыў у свой тытул словы "государь всея Русии", што ў 1494 г. прызнаў і вялікі князь Аляксандр, у 1504 г. заявіў паслам ВКЛ:"Ино ведь ведомо зятю нашему Александру, королю и великому князю, что Русская земля вся, с Божиею волею, из старины, от наших прародителей, наша отчина... а их отчина — Лятская да Литовская... Ано не то одно наша отчина, кои города и волости и ныне за нами; и вся Русская земля,Киев и Смоленеск и иные городы, которые он за собою держит к Литовской земле, с Божиею волею, из старины, от наших прародителей — наша отчина".

Ідэю збірання ўсіх "рускіх" зямель, як і яе рэалізацыю, падтрымалі, кіруючыся, зразумела, сваімі карыслівымі інтарэсамі, манархі некалькіх дзяржаў Еўропы, перш за ўсё Імператар Свяшчэннай Рымскай імперыі Максіміліян І.

Такім чынам, з пункту гледжання тагачаснага міжнароднага права Руская дзяржава паставіла знешнепалітычную задачу ўз'яднання тых "рускіх" зямель, што былі ў складзе ВКЛ і не сталі яшчэ ні беларускімі, ні ўкраінскімі, цалкам законна. Але, як вядома, у эпоху феадалізму галоўным сродкам вырашэння знешнепалітычных праблем былі войны. У ходзе іх і далучаліся старажытнарускія землі да Рускай дзяржавы. У святле вышэйсказанага шэраг войнаў Рускай дзяржавы супраць ВКЛ і саюзнага каралеўства Польскага канца XV—першай палавіны XVI стагоддзя, на наш погляд, нельга адназначна вызначаць як захопніцкія, бо яны вяліся за зварот зямель, якія не без падстаў лічыліся яе гістарычнай спадчынай. З боку Рускай дзяржавы гэта былі па сваёй аб'ектыўнай сутнасці вызваленча-ўз'яднальныя войны: вярталіся землі з безумоўна этнічна і рэлігійна роднасным насельніцтвам.

Рэалізацыю задачы вяртання "рускіх" зямель ВКЛ і ўз'яднання іх з Рускай дзяржавай пачаў Іван III. За кароткі час з дапамогай "рускіх" феадалаў ён вярнуў шэраг усходніх ускраінных "рускіх" зямель ВКЛ (Гомель, Ноўгарад-Северскі, Чарнігаў і іншыя).

Заходнюю знешнепалітычную праграму бацькі паспяхова працягваў ажыццяўляць яго сын Васілій III. Асабліва буйных поспехаў ён дабіўся ў сваёй другой вайне супраць ВКЛ (1512—22 гг.), адной з важных падзей якой і была бітва пад Оршай у 1514 г. Зачэпкай для парушэння ім мірнага дагавора 1508 г., паслужылі: заключэнне ВКЛ саюза з Крымскім ханствам, накіраванага супраць Рускай дзяржавы, зняважлівыя адносіны паноў Рады да ўдавы караля польскага і вялікага князя літоўскага Аляксандра Алены — сястры Васілія III.

У 1513 г. рускія войскі двойчы беспаспяхова спрабавалі аваладаць Смаленскам.

У 1514 г.ваенныя дзеянні рускага войска на тэрыторыі ВКЛ значна актывізаваліся. У гэтых умовах кароль польскі і вялікі князь літоўскі Жыгімонт разам з Радай ВКЛ разгарнуў ліхаманкавую дзейнасць па арганізацыі абароны дзяржавы. Не

Карта, якая адлюстроўвае падзеі Аршанскай бітвы.

ЁСЦЬ ПЫТАННЕ!

СТУДЭНЦКІ "ЗАРОБАК"

"Вучуся на першым курсе філалагічнага факультэта БДУ імя Ф.Скарыны, сірата. Ці прадугледжаны для мяне нейкія льготы?"
САМОЙЛАЎ, г.Мінск.

Не хвалюйцеся, згодна з рашэннем Дзяржаўнай камісіі па працы і сацыяльнай абароне насельніцтва Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь, павышаныя стыпендыі, акрамя ўстаноўленай для паспяваючых студэнтаў, будуць атрымліваць і студэнты з катэгорыі дзяцей-сірот — 135 працэнтаў (ад мінімальнага заробку), воіны-інтэрнацыяналісты — 125 працэнтаў, тыя, хто пацярпеў ад выніку аварыі на ЧАЭС — 150 працэнтаў і студэнты, што паспяхова вучацца па спецыяльнасці "эканамічная кібернетыка" — 125 працэнтаў.

Самая вялікая стыпендыя (202,5 працэнта ад мінімальнага заробку) назначана дзецям-сіротам, не залічаным на поўнае забеспячэнне і пацярпеўшым ад аварыі на ЧАЭС.

У мэтах стымулявання вучобы, памер "заробку" студэнта будзе залежаць ад таго, якія адзнакі ён атрымлівае. Калі ў яго залікоўцы — "добрыя" і "выдатныя" адзнакі, ці толькі "выдатныя", то і стыпендыя будзе большай. Гэта датычыць усіх студэнтаў вышэйпералічаных катэгорый.

Студэнтам, якія атрымліваюць іменныя стыпендыі (170 працэнтаў) і стыпендыі савета ВНУ (140 працэнтаў), устаноўлены надбаўкі адпаведна ў памеры 10 працэнтаў і 20 працэнтаў мінімальнага заробку з фонду сацыяльнай дапамогі студэнтам.

КУМУЛЯТЫЎНАЕ ГАЛАСАВАННЕ

"У нас на прадпрыемстве рыхтуецца правядзенне агульнага сходу акцыянераў, на якім будзе выбірацца савет дырэктараў пры выкарыстанні кумулятыўнага галасавання. Што ўключае ў сябе гэта працэдура?"
С.АБДУМАЎ, г.Брэст.

Пры кумулятыўным галасаванні кожны акцыянер, які ўдзельнічае ў галасаванні, мае колькасць галасоў, роўную здабытку колькасці належачых яму звычайных акцый, і лічбы вакансій у савет дырэктараў, які выбіраецца. Акцыянер можа размеркаваць свае галасы паміж любой колькасцю выбіраемых кандыдатаў ці аддаць усе галасы аднаму кандыдату. Напрыклад, у акцыянера 10 акцый, у савет дырэктараў патрэбна выбраць 7 чалавек, балаціруецца 10 кандыдатаў. Акцыянер атрымлівае 70 галасоў, якія па сваёму жаданню і размяркоўвае паміж кандыдатамі. Гэта працэдура абараняе правы дробных акцыянераў. У тым выпадку, калі група акцыянераў, якая мае невялікую колькасць звычайных акцый, дамовіцца і аддасць усе свае галасы аднаму кандыдату, то ён зможа прайсці ў савет дырэктараў.

ПОЗНІЯ РОДЫ — ДОЎГІЯ ТУРБОТЫ

"Да якога ўзросту жанчына здольная нарадзіць дзіця і з чым гэта звязана?"
М.ДАМАРОНАК, г.Мінск.

Узрост, у якім жанчына здольная нарадзіць дзіця, залежыць ад функцыі яе рэпрадуктыўнай сістэмы, якая звычайна пачынае згасаць з 40—45 гадоў і канчаткова тухне ў 60 год. З гэтай прычыны зацяжарыць і выносіць дзіця жанчына можа да 50 з невялікім год, але часам магчымы больш познія роды. Паводле даных Сусветнай арганізацыі аховы здароўя, аптымальны ўзрост нараджэння дзіцяці — 20—35 гадоў. Менавіта ў гэтым узросце найменшая рызыка нарадзіць на свет хворае дзіця і мець цяжкасці, якія звязаны з мацярынствам.

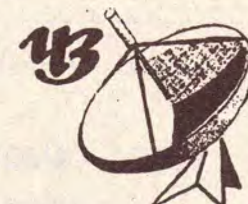
Дакументальна пацверджана, што старэйшай рожаніцай была Руфь Аліса Кістрэл (1899—1982) з Портленда (штата Арэгон, ЗША), якая нарадзіла дачку ва ўзросце 57 гадоў і 129 дзён.

БОЛЬШ ЗА ЎСІХ КІТАЙЦАЎ

"Чуў, што ёсць гіпотэза засялення ў будучым зямнога шара кітайскай нацыяй. Ці праўда гэта?"
Я.АНІСІМАЎ, г.Мінск.

Дакладных звестак аб такіх гіпотэзах нам знайсці не ўдалося, але згодна з даннымі Фонду народанасельніцтва ААН, Кітай сапраўды краіна, якая ўжо сёння займае першае месца па колькасці насельніцтва (1,2 мільярда чалавек), на другім — Індыя (880 мільёнаў), на трэцім — ЗША (255 мільёнаў), на чацвёртым — Інданезія (191 мільён), на пятым — Бразілія (154 мільёны жыхароў).

Рубрыку вядзе Святлана КУЛІКОВА, т. 68-29-26.

"Паход" на карупцыю

Прэм'ер-міністр Францыі выступіў перад урадам і членамі парламента.

Ён распрацаваў разгледзець усе прапановы аб барацьбе з карупцыяй і ўстанавіць кантроль за камісіямі, якія займаюцца гэтым пытаннем, таму што ва ўрад паступаюць шматлікія скаргі па прычыне бяздзейнасці антыкарупцыйных камісій.

Прадпрымальнікі мітынгуюць

Буйныя сутыкненні адбыліся ў гарадах Йаханесбурга паміж паліцыяй і прыватнымі прадпрымальнікамі.

Больш як 3 тысячы прадпрымальнікаў Паўднёва-Афрыканскай Рэспублікі выйшлі на дэманстрацыю, каб запатрабаваць павышэння зарплаты і скарачэння рабочага дня. Для навядзення парадку паліцыя прымяніла зброю. Больш чым 20 чалавек арыштавана.

Памерлі адначасова

У адным з германскіх гарадоў у падпаленым доме былі знойдзены 23 трупы.

Смерць настала ад атручэння чадам. Пасля апазнання ўдалося высветліць, што сярод мёртвых — грамадзяне з Канады, Швейцарыі і Францыі. Вядзецца расследаванне, але ўжо цяпер можна сказаць, што большасць прыкмет указвае на самагубства.

Трагічная прэзентацыя

У час святочнай цырымоніі адкрыцця вялізнага супермаркета ў Лісабоне рухнуў дах будынка.

Пацярпелі 37 чалавек. Прычыны няшчаснага выпадку пакуль не высветлены, але выказваюцца меркаванні, што адной з іх былі працяглыя дажджы, у выніку чаго на даху сабралася многа вады.

Мода рыхтуецца да лета

У сталіцы Іспаніі адбылася выстава мод.

На ёй былі прадстаўлены новыя мадэлі "Лета-95". Мяркуючы па выставе, самымі моднымі фасонамі ў наступным годзе будуць дэкальтэ і кароткія спадніцы са шліцай. З колераў найбольшай папулярнасцю будуць карыстацца абрыкосавы, фіялетавы, ружовы і чорны.

Бразільцы знаёмяць з літаратурай

У Франкфурце быў наладжаны паказ бразільскай літаратуры.

Аматары кніг праявілі да яго вялікую цікавасць. У экспазіцыі было прадстаўлена 320 тысяч твораў самых розных жанраў, сярод іх 89 тысяч выдадзена ўпершыню.

Новая песня Ленана

У наступным годзе "Бітлз" збіраюцца выпусціць новы дыск. У яго ўвойдзе і новая, нікому не вядомая песня Джона Ленана.

Гэту песню знайшлі, калі Пол Макартні, Рынга Стар і Джордж Харысан пачалі працаваць над "Анталогіяй "Бітлз". Паводле слоў Пола Макартні, музыканты хочуць зрабіць усё магчымае і немагчымае, каб песня стала вядомай. Спявак таксама ахарактарызаваў яе як "даволі прыемную на слых".

"Мы," "Сатрап" і іншыя...

Ад сесіі да сесіі жывуць студэнты весела... Гэту старую прымаўку пацвердзіў канцэрт-капуснік студэнцкіх тэатраў ВНУ г.Мінска, прысвечаны адкрыццю тэатральнага сезона. На сцэне актавай залы Беларускага педагагічнага універсітэта спявалі, жартавалі, танцавалі, здзіўлялі гледача ўдзельнікі вясёлых і любімых у студэнцкім асяроддзі калектываў.

Распачаў праграму народны тэатр "Панацэя" Мінскага медыцынскага інстытута. Студэнты-медыкі паказалі мініяцюры, у якіх узнімаліся праблемы ўзаемаадносін хворых і дактароў. Тэатр "Сатрап" Беларускай політэхнічнай акадэміі прадставіў гледачам урывак са свайго спектакля "Востраў скарбаў". Дэбютаваў у гэты вечар малады калектыў БПУ "Бетон". Яго ўдзельнікі паказалі сцэнку-пародыю на запіс дзіцячай радыёперадачы. Вядомы народны тэатр "Калізей" прапанаваў праграму "СНІДу болей "Не", чым "Так". Выступілі на канцэрце і ўдзельнікі народнага тэатра чытальнікаў "Жывое слова" БПУ.

А найбольшую колькасць апладысментаў і ўдзячнасць гледачоў атрымаў шоу-тэатр "Мы" пад кіраўніцтвам Ігара Карпенкі. Удзельнікі гэтага цікавага і своеасаблівага калектыву паказалі гледачам камічны балет "Ганна Карэніна" і ўрывак са спектакля "Ставім Атэла".

Напрыканцы вечара да прысутных з прывітальным словам звярнуўся заслужаны артыст Беларусі, дэкан тэатральнага факультэта БАМа Уладзімір Мішчанчук. А дырэктар цэнтра адраджэння беларускай культуры М.П. Агароднікаў выканаў ганаровую місію — абвясціў аб прысваенні шоу-тэатру "Мы" звання народнага і ўручыў калектыву Дыплом Міністэрства культуры.

А закончылася гэтая вечарына, якая стала сапраўдным святам студэнцкай моладзі горада, дыскатэкай.

Застаецца пажадаць, каб творчыя калектывы ВНУ Мінска заўсёды радавалі сваіх гледачоў цікавымі новымі арыгінальнымі работамі.

Сяргей ТУРБАН.

ПРОБА ПЯРА

Сёлета Дзень настаўніка ў нашай школе адзначаўся надзвычай цікава. А дапамог у гэтым былы вучань А.Навумовіч, які зараз узначальвае фірму "Сатурн". Ён аказаў матэрыяльную дапамогу школе, а таксама запрасіў да нас вядомага беларускага спевака Аляксандра Саладуху. Скарыстаўшы гэты выпадак, я задала некалькі пытанняў выканаўцу эстрадных песень.

— Скажыце, чым для Вас была школа?

— Не ведаю. Напэўна, тым жа, чым і для ўсіх — яна вывела мяне ў жыццё.

— Ці захавалася ў Вас сувязь са школай?

— Жыццё артыста можна параўнаць толькі з бурнай ракой, якая нясе яго наперад і не дае азірнуцца. Рэпетыцыі, канцэрты практычна не пакідаюць вольнага часу. Таму трывалай сувязі са школай няма.

— Вашы любімыя школьныя прадметы.

— У першую чаргу мне падабалася музыка і спевы, і, як кожны хлопчык, я любіў фізкультуру.

— Ці існуюць у Вашым рэпертуары песні пра школу, настаўнікаў?

— Пакуль няма, але калі які-небудзь аўтар іх прапануе, то абавязкова будуць.

— Кім Вы былі ў школе: хуліганам ці дысцыплінаваным хлопчыкам?

— Дакладна ахарактарызаваць сябе не магу, але, думаю, што прымаўка "ў ціхім балоце чэрці водзяцца", — пра мяне.

Вучні і настаўнікі былі вельмі рады прыезду "зоркі". Многія рабяты прасілі аўтограф на памяць.

Дзень настаўніка ў гэтым годзе ўдаўся на славу.

Юлія БЯРНОЎСКАЯ, вучаніца СШ № 104, г.Мінск.

ЗАМАЛЁЎКІ З НАТУРЫ

Кукіш

У вясновы дзень, калі на двары было сонечна і цёпла, пенсіянер Сымон Канцавы сабраўся паміраць.

Напярэдадні ў сабесе свайго маленькага мястэчка, дзе жыў Сымон Макаравіч, ён атрымаў талоны і невялічкую па цяперашнім цэнам пенсію, пайшоў у магазін і цярпліва пратырчаў тры гадзіны ў чарзе па хлеб. Нарэшце, чарга вынесла яго да прылаўка і распараная лаянкаю прадаўшчыца спытала:

— Талоны?!

Канцавы палез у кішэню — і аслупянеў: і талонаў, і грошай там не было. Смяротна перапалоханы пенсіянер вывярнуў усе кішэні — дарэмна. Няма. Ні харчовых талонаў, ні пенсіі.

— Ну што, дзед, згубіў? — здагадалася прадаўшчыца. — Адыдзі назад!

Канцавы нешта прамармытаў сабе пад нос, чарга ўздрыгнула і па-вужачаму зашыпела на старога:

— Адыдзі, дзед! Колькі разоў табе гаварыць! Кыш ад прылаўка!

Нейкі час ён стаяў як зрабіўшае шкоду дзіця з вывернутымі кішэнямі і з бруднай хусцінкаю ў руцэ, якою ён выціраў свае старэчыя вочы.

Потым адышоў ад чаргі, прысланіўся да сцяны і заплакаў. Плакаў доўга і ціха. І ніхто не звяртаў увагі на слёзы старога.

Дамоў Сымон Макаравіч вярнуўся з парожняю авоськаю. Лёг на канапу і пачаў думаць свае цяжкія думкі. Усё, вырашыў ён, давядзецца паміраць. Іншага выйсця няма. Ён перавёў позірк на сямейную фотакартку, што вісела на сцяне, і ўслых сказаў, нібы з сям'ёй раіўся:

— Хутка сустрэнуся на тым свеце з вамі, дарагія Каця і Міколка. Чаму ж гэта вы мяне аднаго на гэтым белым свеце пакінулі, жонка і сынок? Самі памерлі, а мяне мучыцца пакінулі.

Але яго думкі пра смерць перапыніў настойлівы грукат у дзверы. Дзед уздрыгнуў: "Хто гэта? Можа з сабеса? Мо пенсію які добры чалавек знайшоў і прынёс? А калі рабаўнікі якія? Іх цяпер шмат распладзілася".

Пенсіянер нават сцiснуўся ўвесь ад такой думкі, але хутка супакоіўся: а што ў яго можна ўкрасці? Табурэт? Стары стол? Раструшчаную канапу? Ды і каму ён сам патрэбен — той, хто адваяваў, адпрацаваў, аджыў свой век... Не чалавек, а парахнявае дрэва, якое вось-вось паваліцца. Нікому ён, Сымон Макаравіч, цяпер не патрэбен — ні былой дзяржаве рабочых і сялян, якую ён змалку карміў, за якую на фронце ваяваў. Усе ад яго адмовіліся. У адзін час. Нібы апосталы ад Хрыста.

Няхай забіваюць, вырашыў дзед, і пайшоў адчыняць дзверы. Адкінуў на дзвярах зашчапку — на парозе стаяла Ганна, такая ж адзінокая пенсіянерка, яго суседка.

— А я да цябе, Сымон, у госці, — сказала, усміхнуўшыся, яна. — Чаем пачастуеш?

— Не, — адказаў ён. — Не купіў, бо талоны разам з пенсіяй згубіў.

— Ну, тады я так пасяджу. Як у пацярпелага. Як каля хворага. — І ўвайшла ў хату.

— У мяне тут... — пачаў ён апраўдвацца, — не прыбрана. Думаю, навошта чысціню наводзіць у хаце, калі паміраць трэба. Вунь ужо чыстае сподняе падрыхтаваў. Хацеў вады падагрэць, каб абмыцца перад смерцю, але занядужаў. Калі памру, абмыць мяне не будзе каму. Я ж адзін.

Сымон Макаравіч пакрахтаў, пастагнаў і, не звяртаючы ўвагі на госцю, ізноў лёг на канапу, склаўшы на грудзях рукі — быццам ужо памёр.

— Усё, канец, Ганна, — прашаптаў ён сухімі вуснамі. — Адгараваў я сваё на гэтым свеце. Больш трываць не маю сілы. Паміраю... — Дзед не дагаварыў — перашкодзілі слёзы.

Залыпала вачыма і суседка:

— Цябе лячыць трэба, калі хворы. Я доктара паклічу...

— Не трэба, — махнуў рукою дзед. — Я паміраю. І доктар тут не паможа.

Ганна паднялася з табурэта:

— Памірай, калі надумаўся. Толькі без труны цябе пахаваюць. Не па-божаму. Кажуць, што гэта вялікі грэх. Без труны душа з твайго цела не выйдзе. Так і застанецца ў магіле.

Сымон рэзка ўскочыў з канапы.

— Як так? - захваляваўся ён. — Чаму без труны?

— Дошак, кажуць, у калгасе няма. І грошы, каб купіць труну, трэба... А ў цябе іх няма. Згубіў.

— Божа! — узмаліўся дзед Сымон. — Жыць не давалі і памерці па-чалавечы не даюць.

Суседка Ганна спалохалася, бо перагнула палку.

— У кааператараў і бізнесменаў ёсць труны.

— Дзякуй Богу! — уздыхнуў Сымон.

— Але — цэ-э-ны! — цмокнула яна языком, каб сусед зразумеў, якія трэба заплаціць грошы за труну.

Стары сеў на канапу:

— А ў мяне пяць тысяч на кніжцы.

— Колькі? — перапытала Ганна.

— Пяць тысяч, кажу.

— Гэтых грошай нават на адну дошку не хопіць.

І выйшла з хаты.

Сымон Макаравіч зачыніў за ёю дзверы. Размова з суседкай яго вельмі расхвалявала. Ён зірнуў у раструшчанае, цмянае люстэрка, умураванае ў печ, і крытычна агледзеў свой зношаны твар.

— Не-а, — сказаў ён свайму люстранаму двайніку, — без труны справа не пойдзе. Ім жа, гадам, насуперак паміраць не буду. Бач, што захацелі — людзей без труны апускаць у магілу. Няма дурных! Вось вам!..

І Сымон Макаравіч паказаў у акно камусьці кукіш.

Мікола КАПЫЛОВІЧ.

РОДНАЕ СЛОВА

Гаворым па–беларуску

Зьміцер Санько: "Малы руска–беларускі слоўнік прыказак, прымавак і фразем"

Свои люди — сочтемся — Як свае людзі, то згода будзе; Свой над вірам патрасе, але ў вір не панясе; Свае дзесяць разоў пасварацца і паміраца.

С волками жить — по-волчьи выть — Шыць — з шаўцамі, а выць — з ваўкамі; Як улез у вараны, то і кракай, як яны; Сярод ваўкоў жыць — по-воўчы выць.

Своя ноша не тянет — Свая сярмяжка не важка; Свая сярмяжка нікому не цяжка; Свая табака не пяршыць.

Своя рубашка ближе к телу — Бліжэйшая кашуля, чым сярмяга (Як кабат, як кажух); Кожны млын на сваё кола ваду цягне; Кожны на сваю руку цягне; Кожнаму свая болька баліць; Кожнаму свой чарвяк сэрца точыць; Кожнаму сваё мілейша.

Свято место пусто не бывает — Варона з куста, а пяць на куст (другая на куст); Не было б тое, было б што другое; Не будзеш ты, то будзе тры; Не было б Рымшы, дык быў бы хто іншы; Не будзе Гіршы, будзе чорт іншы; Балота не будзе без чорта; Быў бы куст, а варона знойдзецца.

Сделал дело — гуляй смело — Скончыў работу — гуляй у ахвоту; Перш папрацуй, а тады й патанцуй; Службу справіў — і гуляй.

Семь бед — один ответ — Ці грэх, ці два; Адна казе смерць; Адзін раз Марку жаніць; Адзін грэх: хоць раз у лоб, хоць два.

Семь одежек и все без застежек — Сем капот ды голы жывот.

Семь пятниц на неделе — На адзін дзень сем перамен;

Семь раз отмерь — один отрежь — Сем (дзесяць) разоў мер і то не вер; Першы правер, а потым вер; Сем разоў глядзі, а назад не вядзі; Без меры няма веры; Скажаш — не вернеш, адсячэш — не прыточыш.

С кем поведешься, от того и наберешься — З якім спазнаешся, такім станешся; За пчолкаю — у мёд, за жукам — у гной; З лядашчым спазнаўся — з розуму спаўся; Ліхая хеўра на ліха выведзе; Адзін другога даводзіць да ліхога.

Сколько волка ни корми, все равно в лес смотрит — Як чорта ні хрысці, усё адно: "У балота пусці"; Не чакай падзякі ад прыблуднага сабакі; Воўка ў плуг, а ён — у луг; Благога як ні кармі — благім будзе; Кошку лашчыш, а яна кіпці выпускае; Воўка як ні гадуй, усё ў лес пазірае; Воўчая натура ў лес глядзіць.

Слезами горю не поможешь — Плач, галасі, а рады не дасі; Не лягчэй будзе жыць, калі будзеш галасіць; Слязьмі рады не дасі; Журба бядзе не помач.

Слово не воробей: вылетит — не поймаешь — Конь вырвецца — здагоніш, а слова вырвецца — не зловіш; Выказанага слова да губы не вернеш; З свайго языка спусціш — на чужым не зловіш; Слова як птушка: выпусціў — не вернеш; Сказанае слова за хвост не зловіш; Сліны не падымеш, а слова не вернеш.

з гісторыі Беларусі

ПРАЎДА І БЫЛЬ

...спадзеючыся на ўласныя ўзброеныя сілы ВКЛ — апалчэнне шляхты,— Жыгімонт праз сваіх упаўнаважаных за вялікія грошы, што ў выглядзе пагалоўшчыны і сярэбшчыны ў надзвычайным парадку збіраліся з падданых ВКЛ, наняў у Польшчы некалькі тысяч конных і пешых воінаў. Адначасова аб'явіў збор войска з усіх паветаў ВКЛ на 24 чэрвеня ў Менску. Аднак шляхта не спяшалася выконваць свой адзіны абавязак перад дзяржавай. Таму сеймы прынялі жорсткія меры пакарання (ад канфіскацыі маёнткаў да смяротнай кары) дэзерціраў, якіх хапала.

У выніку цяжкіх намаганняў Жыгімонту ўдалося сабраць у Менску, а потым і ў Барысаве, вялікае войска. Паводле прыблізных даных розных крыніц, яно складалася з 16 тысяч узброеных коннікаў ВКЛ, 14 тысяч рыцараў Польшчы, 3 тысяч наёмнай польскай пяхоты і каля 3 тысяч польскіх добраахвотнікаў, усяго — каля 36 тысяч воінаў. Як бачым, войска Жыгімонта, нават умоўна нельга вызначыць як беларускае. Большую яго частку (56%) складалі польскія шляхцічы. У складзе войска ВКЛ, сабранага з усіх паветаў, фактычна немагчыма выдзеліць тых, хто з'явіўся ў войска з, умоўна кажучы, беларускіх паветаў, і якіх лічыць беларусамі няма ніякіх падстаў. Аўтары мясцовых летапісаў вызначаюць гэта войска як "польскае" і "литовское" (у сэнсе ВКЛ), альбо "литовское", "русское" і "польское", што і адпавядае сапраўднасці.

У час збору саюзных войск у Барысаве рускае войска авалодала Смаленскам (ліпень 1514 г.). Пры гэтым, як піша патрыятычна настроены праваслаўны летапісец, "смольняне", весь народ... биша челом, называюще себе государем и самодержцем всеа Русии... (Васілія III.—М.С.) И бысть радость правоверным християном, избыв латыньства". Пасля ўсталявання ў Смаленску Васілій III накіраваў значную частку войска "на спустошене" усходніх зямель ВКЛ. Пасля некалькіх баявых сутычак з саюзным польска-літоўскім войскам руская армія на чале з другараднымі ваяводамі баярамі Іванам Андрэевічам Чэлядніным (галоўны ваявода) і князем Міхаілам Іванавічам Булгакавым — Голіцай сканцэнтравалася, чакаючы непрыяцеля, каля ракі Крапіўна — левага прытока Дняпра — паміж замкамі Орша і Дуброўна. Яна налічвала менш за 80 тысяч конных воінаў, бо частка засталася ў Смаленску. Больш таго, мы ўслед за польскім даследчыкам М.Гембаровічам мяркуем, што пад Оршай пацярпела паражэнне не "ўтрая большае захопніцкае войска Маскоўскага княства", а толькі 40-тысячнае рускае войска. Менавіта такая колькасць яго паказана на вядомай карце ВКЛ, якая была створана ў канцы XVI стагоддзя па ініцыятыве Мікалая Крыштофа Радзівіла Сіроткі ў Нясвіжы (іл.1).

У пачатку верасня саюзнае войска колькасцю каля 30 тысяч пад агульным камандаваннем гетмана Астрожскага, які марыў аб рэваншы за разгром сваіх войск і палон на рацэ Ведрашы ў 1500 г., пераправілася цераз Днепр і стала ў баявой гатоўнасці. Крывавая бітва адбылася 8 верасня 1514 г. З прычыны не столькі палкаводчага генія Астрожскага, колькі выключна бяздарнага кіраўніцтва бітвай, значна ўзмоцненага бязмерным саперніцтвам паміж асноўнымі ваяводамі, што, па сутнасці, дало магчымасць Астрожскаму разбіць палкі гэтых занадта самаўпэўненых гора-ваявод па чарзе; адсутнасці гармат і г.д., пераважаўшае колькасна рускае войска пацярпела паражэнне.

Крыніцы, пераважна "літоўска"-польскага паходжання, даюць супярэчлівыя і, як лічаць рускія і польскія даследчыкі, яўна перабольшаныя звесткі аб стратах рускага войска. З другога боку, зразумела, яны ж значна прымяншаюць страты саюзных войск. Няцяжка здагадацца, што рускія летапісы па вядомай прычыне наогул не даюць колькасных паказчыкаў розных страт рускага войска: для іх аўтараў поўная праўда была таксама непрыемная, а таму непажаданая.

Міф аб гібелі неверагоднай колькасці і нават аб поўным разгроме войска Рускай дзяржавы стварыў і ўсімі даступнымі яму сродкамі распаўсюджваў Жыгімонт, які пасля страты Смаленска такім чынам спрабаваў падмацаваць міжнародны аўтарытэт сваіх дзяржаў.

Сённяшнія ж гісторыкі, адкінуўшы адзін з асноўных прынцыпаў гістарычнага даследавання,— крытыку крыніц, выкарыстоўваюць перабольшаныя, сумніцельныя даныя аб стратах рускага войска забітымі (каля 40 тысяч) і палоннымі (каля 5 тысяч). Браць гэтыя лічбы на веру без усялякіх агаворак нельга. Аргументам нашых сумненняў у праўдзівасці адпаведных даных "літоўска"-польскіх крыніц можа служыць прыватнае паведамленне Жыгімонта арцыбіскупу Яну Ласкаму ў Рым аб гібелі толькі 16 тысяч масквічоў, якое прыводзіць гісторык Е.І.Кашпроўскі.

Як вядома, Аршанская бітва адлюстравана ў тагачасным польскім мастацтве. Найбольш вядомымі з'яўляюцца карціна, якая захоўваецца ў Нацыянальным музеі ў Варшаве, і гравюра да "Хронікі ўсяго свету" польскага храніста Марціна Бельскага. Праслаўленне польскага войска ў дадзеных творах відавочнае (іл.2). Аднак сёння некаторыя палітызаваныя гісторыкі ўпершыню ўбачылі на карціне ў белых сцяжках з чырвоным перакрыжаваннем "прадвеснік беларускага нацыянальнага бел-чырвона-белага сцяга". Але ўся сукупнасць вядомых даных аб карціне, якой, дарэчы, прысвяцілі свае творы многія польскія даследчыкі, сведчаць аб тым, што апісаныя сцяжкі, якія трымаюць польскія рыцары і "літоўскія" шляхцічы, трэба перш за ўсё аднесці да польскага боку саюзнага войска, але толькі не да неіснаваўшага "беларускага". Як вядома, белы і чырвоны — гістарычныя колеры і сучаснага дзяржаўнага сцяга Польшчы.

Шырока разрэкламаваная ў Еўропе Аршанская перамога над "ерэтыкамі і схізматыкамі маскавітамі" мела пэўнае значэнне для некаторага ўмацавання міжнароднага аўтарытэту ВКЛ, але не такое вялікае, як прыпісваюць ёй сённяшнія гісторыкі і публіцысты.Аднак летапісцы і аб'ектыўныя гісторыкі, рускія і польскія, яе агульныя вынікі ацэньвалі стрымана: "Гэта перамога нічога не дала каралю..." (С.Герберштэйн); "Гэта бліскучая перамога не мела ніякіх важных вынікаў" (М.М.Карамзін); "... кароль не мог займець ад яе ніякай карысці" (С.М.Салаўёў); "Кампанія... дала другарадныя вынікі..." (Л.Калянкоўскі)... Аналіз далейшых падзей руска-"літоўскай" вайны 1512—22гг. дае падставы сцвярджаць, што Аршанская перамога сапраўды не прынесла істотных стратэгічных вынікаў для ВКЛ і каралеўства Польскага. Нягледзячы на тое, што нібыта "25 тысяч беларускіх вояроў перамаглі і ўшчэнт разнеслі 80-тысячнае войска маскоўскага ўладара", менавіта яно і далей не толькі зрывала ўсе спробы саюзных войск, якім да таго ж сінхронна не раз дапамагалі полчышчы крымскіх татар, адваяваць хаця б адзін з тых населеных пунктаў (акрамя Дуброўны, Крычава і Мсціслава, якія пакінулі рускія войскі), што пры Іване III і Васіліі III былі далучаны да Рускай дзяржавы, але і рабіла глыбокія рэйды па тэрыторыі ВКЛ.

Дастаткова нагадаць толькі вось гэтыя добра вядомыя істотныя факты. Спроба славутага палкаводца Астрожскага адразу пасля Аршанскай перамогі ўзяць Смаленск была адбіта смальнянамі. У 1519 г. 50-тысячнае рускае войска спустошыла ВКЛ аж да Крэва і з вялікім палонам вярнулася без страт.

Марныя спробы Жыгімонта дабіцца хоць якой-небудзь перамогі ў вайне ў далейшым прымусілі яго шукаць міру або перамір'я з Васіліем III. З такой мэтай у красавіку 1517 г. у Маскве і з'явіўся пасол Максіміліяна І С. Герберштэйн. Спадзяванні Жыгімонта дабіцца галоўнага — звароту Смаленска і Смаленшчыны, як і іншых гарадоў і зямель, страчаных ВКЛ у канцы XV—пачатку XVI стагоддзя, сустрэлі моцны адпор "великого государя, царя и государя всеа Русии и великого князя..." Васілія III. Яго дыпламаты ў лістападзе 1517 г. не толькі катэгарычна адмовіліся вярнуць Смаленск, але заявілі паслам ВКЛ, якія прыехалі ў Маскву:"А которые городы государя нашего отчина от прародителей его Киев, Полтеск, Витебск и иные городы — государя нашего отчину — Жыгимонт король держит за собою неправдою, и он бы тех городов государю нашему поступился..." Тое ж патрабаванне было прад'яўлена "літоўскім" паслам і ў 1520 г. Прынцыповая пазіцыя Васілія III перамагла. У верасні 1522г. Жыгімонт вымушаны быў згадзіцца на 5-гадовае перамір'е на ўмовах "государя всеа Русии": Смаленск і Смаленшчына канчаткова засталіся ў Рускай дзяржаве, што знайшло адлюстраванне ў тагачасным тытуле Васілія III: "Великий господар... Божьею милостью господар всеа Русии и великий князь володымерский, московский, новгородский, псковский, смоленский, тверский, югорский, пермский, болгарский и иных..."

Тое ж, што ВКЛ з дапамогай каралеўства Польскага на гэты раз і ў далейшым утрымала значную частку старажытных "рускіх" зямель, а тым самым абумовіла канчатковае захаванне падзелу старажытнага "рускага" праваслаўнага этнасу на заходнюю і ўсходнюю часткі, стала рашаючым фактарам працэсу фарміравання на гэтых землях беларускіх і ўкраінскіх народнасцей. Гэты працэс можна бясспрэчна датаваць толькі другой палавінай XVI стагоддзя. Так, як мы мяркуем, знікала аб'ектыўна існаваўшая яшчэ ў пачатку XVI стагоддзя гістарычная альтэрнатыва ўключэння "рускага" праваслаўнага этнасу ВКЛ у працэс фарміравання рускага народа.

Такім чынам, XVI стагоддзе — найбольш важны рубеж у лёсе "рускага" праваслаўнага насельніцтва ВКЛ.

У час мірных перагавораў, нягледзячы на патрабаванне Васілія III "а пленным бы свобода на обе стороны", Жыгімонту, якому вельмі не хацелася адпускаць рускіх воінаў, гэты адзіны усцешны рэальны напамін аб выпадковай перамозе пад Оршай, удалося затрымаць іх у палоне на працяглы час. Аднак ён згадзіўся палепшыць вельмі жорсткі рэжым утрымання "вязней московских". Як бачым, не адпавядае праўдзе і меркаванне сённяшніх гісторыкаў пра тое, што нібыта Васілій III лічыў сваіх трапіўшых у палон воінаў "мёртвымі". Цар не адмовіўся ад мужных суайчыннікаў. У далейшым было зроблена ўсё, каб аблегчыць іх пакуты і вярнуць дадому.

Гісторыя не церпіць маны, фальсіфікацыі, палітызаванасці. Азіраючыся на сваё мінулае, мы павінны бачыць яго ў святле праўды. Толькі праўда развее тумановы засціл былога, абудзіць нашу свядомасць, умацуе ў нас усё лепшае, што было ў нашых продкаў, прымусіць гартаваць у сэрцах светлае, чыстае. Усё лепшае ў свеце — ад праўды.

Рубрыку вядзе доктар гістарычных навук, прафесар Мікола КУЗНЯЦОЎ.

ГАРЧЫЧНІК

Пятро ПРЫХОДЗЬКА

ХВАЛА САМОМУ САБЕ

Пародыя

Мяне чакае шлях адзін–да Бога...
І раз у год наведваю царкву.

....

Так бачу я. За гэта мне хвала.

Л.ДРАНЬКО-МАЙСЮК

Ад Давыд-Гарадка аж да Мінску
Шлях мой доўгі ляжаў праз Маскву:
Атрымаў тут пасаду, прапіску
І... наведваю зрэдчас царкву.

Ну, а што ў тым, скажыце, благога?
Памалюся ў царкве сам сабе:
Я шаную, люблю таго Бога,
што натхненне дае і ў журбе.

Ён наведаў са мной Нідэрланды,
Павадзіў па Еўропе мяне...
І цяпер не баляць мае гланды,
Жадны вірус мяне не кране!

Пабываў я ў Заходнім Берліне,
Дзе над Хафелем ружа цвіла,
Пакланіўся чырвонай каліне —
Бачыў шмат... Мне за гэта хвала!

Складаныя недарэчнасці

* * *

Шасцігадовы Дзіма ўмываецца і разважае:

– А я ведаю, чаму мікробаў не застаецца, калі з мылам рукі мыеш. Таму што яно ім вочы шчыпле!

* * *

Тані шэсць год. Едзе ў кабіне грузавіка, усё ёй цікава. Спачатку пытаецца пра тыя рычагі, на якіх пластмасавыя шарыкі. Здаволіўшыся адказамі, гаворыць, паказваючы рычаг без ручкі:

– А гэты, безгаловы, што робіць?

* * *

Дзіму Новіку чатыры гады. Ён жмурыцца ад сонца і пытае:

– А чаму сёння сонейка гэтак ярка свеціць?

– Я не ведаю, – адказвае мама.

– А я ведаю! Новыя батарэйкі ўставілі!..

* * *

Сыну пяць гадоў. Прыйшоў з прагулкі.

– Ты чаму такі брудны?

– А што ж яны столькі лужын нарабілі на дарозе?

– Хто– яны?

– Ну тыя, што прагноз перадаюць!..

* * *

Вечарам Коля перад сном з неахвотай успамінае:

– Мне ўчора такі страшны сон прысніўся.

– Такой бяды! Узяў бы і лёг на другі бок.

– А што на другім баку – другая праграма?

* * *

Сцяпану Оськіну тры гады. Аднаго разу ён доўга прыставаў да мамы, каб яна адклала на час справы і пагуляла з ім. Нарэшце яго цярпенне лопнула:

– Мам, ну хопіць вязаць. А то зараз злаўлю моль і пасаджу яе на шэрсць!..

Нарэшце, КАХАНАЯ, у цябе не будзе праблемаў з макіяжам!

ТУШ ДЛЯ ВЕЙКАЎ

Малюе Л.РАЗЛАДАЎ

12 гадзін, паўдня

11 гадзін

10 гадзін

І што гэта ўсё, як папугаі: „Скажы што-небудзь новенькае, скажы што-небудзь новенькае...“

Васіль ТКАЧОЎ

ЯК КІНУЦЬ КУРЫЦЬ

Гумарэска

У альтанцы мужыкі забівалі "казла". Савоськін прычыкільгаў да іх, павітаўся і радасна паведаміў:

— Усё, мужыкі, нарэшце здзейснілася!

— Ты пра што, Савоськін? — вытыркнуўся з гурту сусед Віцькін, бо не зразумеў, падобна на тое, што там у яго "нарэшце здзейснілася".

— Кінуў курыць! — з тым жа пафасам сказаў Савоськін.

— Кінуць-то яно можна,а вось як не курыць? — пачуўся зноў голас суседа Віцькіна. — Я таксама толькі што кінуў... Насмыголіўся — і кінуў. Га?

— А я даўно кінуў, — з гонарам прызнаўся Савоськін. — І, самае галоўнае, не цягне. Ні кропелькі. Вось вы курыце. Так?

— Яшчэ як!

— Так. А мне хоць бы хны. Мне здаецца, што вы проста жменямі атруту глытаеце. Бр-р-р! Ага, брыдка нават. Ванітаваць хочацца.

— Дык ты што, у вуха ўкалоўся?

— Цікава! Навучы, Савоськін, і нас, як ад гэтай атруты пазбавіцца?

— Ды не ляпайце вы! — звярнуўся да даміношнікаў. — Паслухайце лепш чалавека, як кінуць курыць! — пачулася з усіх бакоў. — На цэнтр, на цэнтр станавіся, Савоськін, каб усім чуваць было!

Савоськін паслухаўся, стаў так, каб яго добра было бачыць і чуць. Усталявалася цішыня.

— Канешне, дзе-небудзь на дзікім Захадзе за мой метад адвалілі б мне зялёненькімі, і няммала, — пачаў Савоськін.

— Во, во, і ён, як усе, толькі б абадраць мужыка, бы ліпку, — сказаў нехта незадаволена.

— Але! Але, спадары! Я разумею, дзе мы жывём і як, таму дарэмна не хвалюйцеся — метад аддаю вам бясплатна...

Той-сёй паапладзіраваў. А сусед Віцькін сказаў:

— Ды хіба вы Савоськіна не ведаеце. Ён сваё аддасць. Апошняе. Задарам. Усім пагрэбуе, каб іншым было лепш. Давай, давай, сусед, расказвай!

— Запамінайце. Раніцай, як толькі прачнуліся, не думайце пра цыгарку. Думайце пра нешта сонечнае, светлае, пяшчотнае... Уявіце мора... Лепш Чорнае... І хвалі, хвалі нагортваюцца на бераг, лашчацца да вашых ног... А вам курыць хочацца. Правільна?

— Яшчэ як!

— А вы: не... не... не... Я не дурань, каб на мора ехаць за такія грошы і курыць. Апошні сказ паўтарыце некалькі разоў. Усё, ад першай цыгаркі вы пазбавіліся. Вам хочацца выкурыць другую. На гэты раз уявіце лес... Лета... Сухмень... І ўсюды шыльдачкі, якія напамінаюць, што той, хто прыйшоў у лес з запалкамі, будзе аштрафаваны незалежна ад таго, карыстаўся ён імі ці не, на пяць месячных акладаў... Гэта — мільён. Шапчыце: у мяне забралі мільён, мільён, мільён... Штраф, штраф, штраф. І другой цыгаркі вы не крануліся, вам проста перахацелася.

— Яшчэ як перахацелася!

— Здорава ты прыдумаў, Савоськін!

— Галава-а!

— Вось гэта метад дык метад! Мне ўжо, можна сказаць, курыць не хочацца, — абрадаваўся сусед Віцькін. — Ну, ну, давай далей апавядай, Савоськін! Цікава-а!

— Пасля таго, як вы прапусцілі дзве цыгаркі, вам рупіць вывудзіць з пачкі трэцюю. Так?

— Так!

— Што мы робім тады?..

Тут Савоськін убачыў сваю кабету. Яна прадзіралася паміж мужыкоў, расштурхоўваючы тых, бы снапы, і працягнула ўбок Савоськіна гаспадарчую сумку:

— Хопіць анекдоты расказваць, Савоськін! Імі сыты не будзеш! Трымай сумку і бяжы ў гастраном — па харч! Ды глядзі ж мне: калі зноў залямзіш на курыва — іх, цыгарэты свае, і есці будзеш. Як на тым тыдні. Помніш? Ці, можа, забыўся. Пры такой дарагоўлі на ўсё ён яшчэ і курыць уздумаў. Управы на вас, мужыкі, няма! Глядзі ж мне: кішэні вывярну, так што, лепш не рызыкуй, Савоськін!

Савоськін стаяў, бы ў халодную ваду апушчаны. Мужыкі адразу знерухомелі, а калі да іх дайшло — грымнуў рогат.

Аказваецца, курыць і сапраўды вельмі проста кінуць — трэба толькі мець такую жонку, як у Савоськіна.

Мікола ВЯРШЫНІН

СВАЕ – СВАЙМУ

Байка

У лесе кожны дзікі звер
Каб не хадзіў пануры,
Рашылі жыхары: — Цяпер
Збудуем Дом культуры.

Бярвёны, дошкі ёсць у нас,
Цэмент патрэбен вельмі.
Дастанем — і ў рабочы час
У лапы возьмем кельмы.

На працу кожны можа стаць
У строй рабочы недзе.
А вось цэмент хутчэй дастаць
Давай пашлём Мядзведзя.

Паехаў той і доўга быў,
Як быццам справу рухаў.
Аднак нічога не прабіў,
Няма ніякіх зрухаў.

— Усё, што трэба, я рабіў,
Настырнасці меў многа:
Ламаў сталы і морды біў —
Не памагло нічога.

...Што ж, сіла не дапамагла —
Мо хітрасць дапаможа.
Ліса вось спрытнаю была,
Уладзіць справу зможа.

Але вярнулася яна
З пустымі ўсё ж рукамі:
— Я шчыравала ноч да дня,
Вы зразумейце самі.

Я хітравала, як магла,
Ды дзе знайсці мне выйсце?
Сябе начальству аддала,
Ды не было карысці.

...І сілай, хітрасцю не ўзяць,
А план "гарыць" — хоць рэжце.
І вырашылі ўсе паслаць
Асла яны, нарэшце.

Той падарункаў не вазіў,
Вярнуўся сам шчаслівы...
Вагон цэменту адгрузіў
Асёл усім надзіва.

— Звяртаўся я да іх на "ты",
Кантакт мы добры мелі,
Бо там сядзяць мае браты —
Мяне і зразумелі.

ЛЮСТЭРКА

Калі вы – Восень...

Здаецца, і шафа ў вас не такая ўжо пустая, і модай вы цікавіцеся, а ўсё роўна маеце адчуванне, што апрануць няма чаго. Праўда? Непрадказальная жаночая душа прагне яшчэ нечага. Чаго ж? Вось, напрыклад, прыдбалі вы шыкоўную спадніцу, а да яе "не падыходзіць" аніякая блузка з вашага гардэроба. Ці сёння вы зрабілі цудоўны залацісты макіяж, а духі ці чаравікі з ім не гармануюць. Што рабіць, Божухна?

Па-першае, супакоіцца. І даведацца, што такія турботы хвалююць не толькі нас, жанчын, балансуючых паміж беднасцю і галечай, але і заможных замежных пані. Па-другое, пазнаёміцца з амерыканкай Кэрал Джэксан, якой таксама "заўсёды не было чаго апрануць". Але яна знайшла для сябе выйсце. Можа, яе вопыт і вам спатрэбіцца?

Аказваецца, кожная з нас мае непаўторны колер скуры твару,і менавіта ён павінен быць галоўным пры выбары "сваёй гамы". У залежнасці ад гэтага колеру ўсіх людзей можна падзяліць на чатыры групы: Вясна, Лета, Восень, Зіма.

Жанчына-Восень часцей за ўсё шатэнка, часам з русымі, цёмна-русымі, амаль чорнымі валасамі. Для Восені характэрныя і ўсе адценні рыжага, а светлыя валасы маюць водблеск старога золата.

Вочы часцей за ўсё карыя, светла-карыя, зялёныя, зрэдку — блакітныя. Бландзінка з карымі вачамі — гэта заўсёды Восень.

Скура — "слановая костка" ці бэжавая, колер твару — няяркі, з лёгкім румянцам. Такая скура вельмі цяжка загарае на сонцы і лёгка пакрываецца вяснушкамі.

А каб канчаткова даведацца, што вы і ёсць Восень, зробім два тэсты. Першы — тэст макіяжу.

Пры дзённым натуральным асвятленні трэба сесці перад люстэркам. Твар павінен быць чыста памытым. Валасы завязаць белай хусцінкай. Адзенне павінна быць белым ці закрытым белай сурвэткай.

Вазьміце дзве губныя памады — колеру вішні і чырвона-карычневага колеру. Злёгку падмалюйце вусны спачатку адной памадай, потым — другой. Параўноўвайце — вынік будзе бачны адразу. Калі ёсць сумненні - паклічце на дапамогу сяброўку. Жанчына-Восень, менавіта ў карычнева-чырвоным будзе значна прыгажэйшай.

Другі тэст — тэст колераў. Ён можа дапамагчы вызначыць свой стыль нават мужчынам. Зноўку вы — перад люстэркам. Збірайце як мага больш кавалкаў аднатоннай тканіны розных колераў. Зараз хутка мяняйце іх, прыкладваючы да грудзей. Глядзіце на ўласны твар — на фоне "свайго" колеру ён зробіцца больш выразным.

І вось, калі вы выглядаеце лепш за ўсё ў карычневай, бэжавай, цёмна-зялёнай, карычнева-чырвонай гаме, то вы — Восень.

Колеры, якія будуць вам пасаваць цёплыя і быццам бы сцішаныя, зусім не яркія, не. У яркім адзенні Восень будзе выглядаць нават карыкатурна. Вось вашыя колеры — белы (слановая костка), цёмна-сіні (няяркі), чорны (чорная кава), бэжавы (жаўтаваты), карычневы, чырвоны (з адценнем карычневага), зялёны (балотны, бірузовы, хакі, аліўкавы), жоўты (бананавы, цёмна-жоўты), ружовы (бледна-ружовы, цёмна-ружовы), блакітны (насычаны, з адценнем фіялетавага), аранжавы, шэры (нейтральны ці з карычневым адценнем).

Вось вашыя, "восеньскія", тканіны: шэрсць, класічны твід (модны ў гэтым сезоне) у буйную і дробную клетку.

Нельга насіць вопратку беласнежнага колеру, бардо, чорнага, ярка-блакітнага, колеру вішні, ліловага, ружова-бэжавага.

Чаравікі, паясы, сумкі купляць трэба цёмна і светла-карычневыя, аліўкавыя, бэжавыя. Упрыгожанні — золата, каралы, біруза, біжутэрыя з косткі і штучнага жэмчугу. Калготкі — бэжавыя, "слановая костка", шэра-карычневыя.

Макіяж Восені трэба рабіць заўсёды ў "цёплых" адценнях. Крэм-пудра — персікавая, залацістая. Румяны і памада — усе адценні аранжавага, светла-ружовага, карычневага, чырвонага. Трэба пазбягаць колераў вішні, слівы, маліны. Калі вы фарбуеце свае валасы, ніколі не рабіце штучнай сівізны.

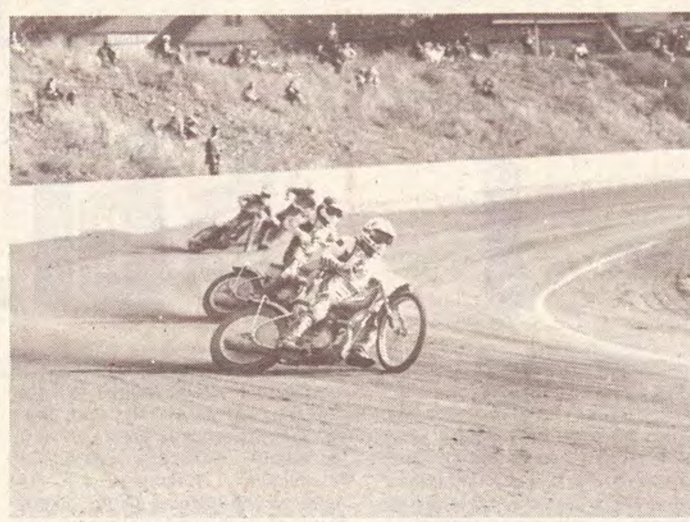
Калі вы мужчына-Восень, то касцюмы, пінжакі, паліто трэба апранаць карычневага, бэжавага, цёмна-сіняга колераў. Можна таксама тытунёвага і цёмна-зялёнага.

Кашулі — бледна-жоўтыя, шэра-зялёныя, бэжавыя. Рознакаляровыя кашулі таксама можна апранаць, калі ў іх дамінуюць "восеньскія" колеры. Гальштукі — цёмна-карычневыя, "іржавыя".

Сярод "восеньскіх" кабет можна сустрэць Сафі Ларэн і ангельскую герцагіню Сару. Але што нам тая герцагіня, мы і самі нішто сабе жанчынкі. Ці ж не так?

Ніна ПРАКОПЧЫК.

СПОРТ

У Віцебску, на стадыёне "Даламіт", спраектаваным спецыяльна для гэтых мэт, прайшлі міжнародныя спаборніцтвы па спідвею "Кола фартуны-94". У іх прынялі ўдзел матацыклісты з Украіны, Расіі, Латвіі і Беларусі.

Пераможцам стаў майстар спорту міжнароднага класа з Роўна Ігар Марко.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БЕЛІНФАРМ.

КІНААФІША МІНСКА

13 кастрычніка

"МАСКВА": "Снеданне з відам на Эльбрус" — 14.00, 17.00. "Круты палюбоўнік"*** — 15.30, 18.30, 20.00, 21.30.

"КАСТРЫЧНІК": "Снеданне з відам на Эльбрус" — 14.50, 18.00. "Школа задавальненняў"*** — 16.20, 19.30, 21.00. Музычна-пацяшальная праграма "Макс-шоу" — 21.30.

"АЎРОРА": "Тры таўстуны" (д) — 14.40. "Нулявы допуск" — 13.30, 15.20, 17.10, 19.00, 20.50. "Уварванне ў тайну"*** — 13.00, 18.40, 20.40. "Амерыканскі дзядуля" — 16.40.

"БЯРЭСЦЕ": "Уварванне ў тайну"*** — 12.00, 16.00. "Спіс Шындлера" (2 с.)** — 13.30. "Салон Кіці"*** — 14.00, 17.40. "Гарац-2" — 11.30, 18.50. Інфармацыйна-пацяшальная праграма — 20.30.

"ВІЛЬНЮС": "Тэмпераментныя дактары" — 14.00, 18.50. "Салон Кіці"*** — 17.10, 22.00 (н). "Уварванне ў тайну"*** — 15.30. 20.20.

"ДРУЖБА": "Скарбы Амазонкі"** — 14.10, 15.40, 17.10. "Сесілія"**** — 18.40, 20.10, 21.40.

"ПАРТЫЗАН": "Гардэмарыны-3" — 15.20, 18.30, 22.00 (н). "Эйр Амерыка" — 13.30, 20.15. "Снеданне з відам на Эльбрус" — 17.10.

"ПЕРАМОГА": "Уварванне ў тайну"*** — 13.30, 15.20, 17.10. "Тэрмінатар-2" (2 с.)** — 11.00, 19.00.

"САЛЮТ": "Снеданне з відам на Эльбрус" — 12.00. "Жаночая тайна"*** — 13.30, 18.40. "Спіс Шындлера" (2 с.) — 15.10, 20.20.

"СУЧАСНІК": "Дзікае каханне"** — 14.00. "Эмануэль-6**** — 16.10, 17.40, 19.20, 21.00.

"БЕЛАРУСЬ": "Галізна на продаж"*** — 10.30, 13.50, 19.40, 21.20. "Блукаючыя зоркі" (2 с.) — 17.10. "Бетховен" — 11.00, 14.00, 17.00, 20.00. "Бетховен-2" — 12.30, 15.30, 18.30, 21.30. "Выхад Дракона" — 12.10, 15.30, Інфармацыйна-пацяшальная праграма 20.00.

"КІЕЎ": "Чао, Інспектар, ці Вампіры" — 15.00. "Бязлітасныя людзі" — 16.40. "Эмануэль-5"**** — 18.30, 19.50, 21.10.

"КАМСАМОЛЕЦ": "Не бойся" (д) — 10.30. "Ноч выючага звера"** — 12.00, 15.00, 19.00, 20.30. "Маё апошняе танга" — 17.00. Зала індыйскага фільма: "Пакуль будзе вясна" (2 с.) — 16.00, 20.00.

"МІР": "Франкенштэйн-2000"*** — 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00. "Амерыканскі дзядуля" — 13.00, 15.00, 19.00. "Паўночная гарачыня"*** — 17.00, 20.40. У кінатэатры працуе відэазала.

"ПІЯНЕР": Зборнік часопісаў "Ералаш" (д) — 10.00. "Лепшы з лепшых" (д) — 15.20. "Дзікае каханне"** — 11.30, 18.40. "Тыдзень старшакласнікаў"** — 13.40, 17.00, 20.40.

Дом ветэрана : "Віцька Шушара і аўтамабіль" (адкрыццё сезона) — 16.00 (бяспл.), "Луна-парк" — 19.00.

ХАТНІ ЭКРАН

■ 13, чацвер

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.20. Надвор'е.
8.30. Пяць хвілін на жарты.
8.40. Навукова-папулярныя фільмы.
♦ 9.20. "Маё каханне, мой смутак".
10.20. Урокі здароўя.
10.55. "Крок". "Пяць зорак".
11.45. "Бімбат".
12.05. "Канцэрт майстроў мастацтваў Кітая".
15.40. ТБ–школе. "Каб заўжды было здароўе".
15.55. Рэпартаж з фестывалю яўрэйскай музыкі і танца.
17.10. "Бімбат".
17.30. Навіны.
17.40. Галасы беларускага замежжа. Кастусь Акула.
18.10. Абласныя навіны (Гродна).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Зачытайце маё пісьмо...
19.05. Стоп-кадр.
19.25. Ці патрэбен Беларусі космас?
20.10. "Экспа-рэвю".
20.20. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
♦ 21.35. "Маё каханне, мой смутак".
22.35. Пад купалам Сусвету.
22.45. "Крок". Студыя "Формула".
00.10. "Крок". "Супермадэль-95".
00.20. Надвор'е.
00.30. Хакей. Чэмпіянат МХЛ. "Цівалі" (Мінск)–"Хімік" (Васкрасенск). 3-ці перыяд.

Канал "Астанкіна"

6.50, 7.50. 8.50, 9.50, 14.50, 15.50, 17.50, 20.00, 22.50. Навіны.
* 8.00. "Вайна гобатаў".
♦ 8.25. "Дзікая Роза".
9.00. У свеце жывёл".
9.40. Экслібрыс.
15.00. Мульцітролія.
15.30. На балі ў Папялушкі.
16.00. Тэт-а-тэт.
♦ 16.20. "Элен і рабяты. Ноч, праведзеная разам".
16.45. Спявае ансамбль "Тарама".
16.50. Свет сёння.
17.00. ...Да 16 і старэйшым.
17.30. Мініяцюра.
17.40, 20.30. Надвор'е.
17.45. "ХХ стагоддзе. Л.Армстронг".
18.00. Гадзіна пік.
♦ 18.25. "Дзікая Роза".
18.55. "Сярэбраны шар".
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.40.. Масква–Крэмль.
21.00. Лато "Мільён".
♦ 21.30. "Цішэй, басы" (Францыя, Італія).
23.15. Паэзія Ніны Іскрэнкі.
23.50. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

7.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
7.20. Патрабуюцца...патрабуюцца...
7.30. Час дзелавых людзей.
8.00. Навіны Эй-бі-сі.
8.25. Кліп-антракт.
8.30. Паехалі.
♦ 8.40."Санта-Барбара".
9.30. Ваенны кур'ер.
9.45. Зусім сакрэтна.
10.35. Тэлегазета.
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Студыя "Рост".
15.50. Там-там навіны.
16.05. Свята кожны дзень.
16.15. Новая лінія.
16.55. Жывем і любім.
17.10. Будні.
17.50. Экспацэнтр прадстаўляе.
17.55. У свеце аўта- і мотаспорту.
18.25. Свая гульня.
19.25. Падрабязнасці.
♦ 19.35. "Санта-Барбара".
20.30. Шостае пачуццё.
21.05. "К-2" прадстаўляе.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30.Экран крымінальных паведамленняў.
22.40. Хто мы? "Царскі шлях".
23.25. Зоркі гавораць.

Санкт-Пецярбург

12.00, 14.30, 18.30, 21.30. Іфарм ТБ.
* 12.10. "Новая казка".
12.25. "Нямецкая хваля".
13.00. Хуткая дапамога.
13.30. Урок нямецкай мовы.
* 13.45. "Баявы конік".
13.55. "Лірычная песня". Музычны фільм.
♦ 14.45. "Раннія жураўлі"...
16.25. Чароўная лінія.
* 16.45. "Як склалі казку"..
16.55. Фільм-канцэрт для дзяцей.
17.25. Дзецям пра зверанят.
17.55. БАМ. Поезд успамінаў.
18.50. Спорт, спорт, спорт...
19.10. Вялікі фестываль.
♦ 19.30. "Балотная стрыт, ці Сродак супраць сексу".
20.55. Па ўсёй Расіі.
21.10. Тэлемагазін.
21.15. Тэлеслужба бяспекі.
21.45. Спартыўныя навіны.
22.05. Ваш стыль.
22.10. Музычны канал.

8-ы канал

* 18.00. "Д'Артаньгаў і тры сабакі-мушкецёры".
18.25. Музычны фільм.
* 19.25. "Амерыканская казка-2".
19.55 БАНТ: "Рэпартаж".
20.05. Да ведама.
♦ 20.30. "Шанцы". 4-я серыя.
21.30. Студыя "БМ": "Квадракола".
♦ 21.50. "Ціхі Дон". 3-я серыя.

Канал НТВ

* 17.00. Мультфільм.
17.30. "Дзікая прырода: барацьба за жыццё".
* 18.00 і 21.00. "Сёння".
18.35. Такое спартыўнае жыццё.
♦ 19.15. "Спакойнай ночы, мама!"
21.35. "Вялікі чалавек". 9-я серыя.
22.35. Часінка.
♦ 23.10. "Холад".

■ 14, пятніца

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.20. Надвор'е.
8.30. Пяць хвілін на жарты.
8.40. Фільм-канцэрт.
9.00. ТБ–школе. "Каб заўжды было здароўе".
♦ 9.15. "Маё каханне, мой смутак".
10.15. Аўта-парк.
♦ 10.35. "Прэзумпцыя невінаватасці".
12.00. "Бімбат". "Марсельеза".
♦ 12.20. "Казённы дом".
13.50. Да 80-годдзя Л.Случаніна-Шлякоўскага.
16.25. Шоу-конкурс юных выканаўцаў.
17.15. "Бімбат". Школа-гімназія № 195.
17.30. Навіны.
17.40. Фільм-канцэрт.
18.10. Абласныя навіны (Магілёў).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Эканамікст.
19.10. Памяці Ганны Рыжковай.
20.10. Студыя "Тэлесябрына".
20.20. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. Вечар з кінарэжысёрам У.Матылём.
♦ 22.25. "Жэня, Жэнечка і "Кацюша".
23.50. Пад купалам Сусвету.
24.00. Надвор'е.

Канал "Астанкіна"

6.50, 7.50, 8.50, 9.50, 14.50, 15.50, 17.50, 20.00, 22.50. Навіны.
8.00. "Сарока".
♦ 8.20. "Дзікая Роза".
9.00. Дапамажы сабе сам.
9.30. М.Равель. Сюіта з балета "Сон Фларыны".
♦ 15.00. "Кэтвізл".
16.00. Рок-урок.
16.50. Свет сёння.
17.00. Чалавек і закон.
17.35. Дакументы і лёсы.
17.45, 20.30. Надвор'е.
18.00. Бамонд.
♦ 18.20. "Дзікая Роза".
18.50. Поле цудаў.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.40. Чалавек тыдня.
♦ 21.00. "Вуліцы Сан-Францыска".
22.00. "Яны".
23.05. Музагляд.
23.50. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

7.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
7.20. Патрабуюцца... Патрабуюцца...
7.30. Час дзелавых людзей.
8.00. Навіны Эй-бі-сі.
8.25. "Адроджаны звон". Д/ф.
8.35. Паехалі.
♦ 8.45. "Санта-Барбара".
9.35. Сам сабе рэжысёр.
10.05. "Возера лавы". Д/ф.
10.35. Тэлегазета.
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Студыя "Рост".
15.50. Там-там навіны.
16.05. Свята кожны дзень.
16.15. Новая лінія.
♦ 16.55. "За ведзьмавай гарой".
17.50. Экспацэнтр прадстаўляе.
♦ 17.55. "Санта-Барбара".
18.50. Пяць хвілін аб добрым жыцці.
19.25. Падрабязнасці.
♦ 19.35. "Мільярдэрка". (Францыя – Германія). 1-я серыя.
21.20. Кліп-антракт. Т.Аўсіенка.
21.25. "Гарадок". Забаўляльная праграма.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. Цішыня № 9.
23.15. Зоркі гавораць.
23.20. "Старыя пласцінкі". Музычная праграма.

Санкт-Пецярбург

12.00, 14.30, 18.30, 21.30. Інфарм ТБ.
12.10. Чароўная лінія.
12.25. "Нямецкая хваля".
13.00. Хуткая дапамога.
* 13.30. "Няхай жыве Сервац".
♦ 14.45. Ура! Камедыя. "Балотная стрыт, ці Сродак супраць сексу".
* 16.10. "Як алдар-Касэ перахітрыў тыгра" і інш. мультфільмы.
♦ 16.30. "Чакайце мяне, астравы".
17.35. Рознакаляровы сабака.
17.55. Гістарычны альманах.
18.50. Спорт, спорт, спорт...
19.10. Вялікі фестываль.
19.30. Першыя фільмы М.Міхалкова і С.Салаўёва.
21.10. Тэлемагазін.
21.15. Тэлеслужба бяспекі.
21.45. Спартыўныя навіны.
22.05. Ваш стыль.
♦ 22.10. "Панча Вілья". (Іспанія).

8-ы канал

* 18.00. "Д'Артаньгаў і тры сабакі-мушкецёры".
18.25. Дорэміфасолькі.
18.30. "Хаў-ду-ю-ду". Д/ф.
19.00. Інтэрв'ю.
* 19.30. "Амерыканская казка-2".
20.00. "Гарадскі гадзіннік", "Навіны".
20.10. БАНТ: "Рэпартаж".
20.15. ПІР.
♦ 20.30. "Шанцы". 5-я серыя.
21.30. Студыя "БМ": "Дзявятае воблака".
21.45. Час мясцовы.
♦ 22.10. "Ілюзія смерці".

Канал НТВ

* 17.00. Мультфільм.
17.30. "Дзікая прырода: барацьба за жыццё".
18.00 і 22.00. "Сёння".
18.35. Футбольны клуб.
♦ 19.30. "Інспектар ДАІ".
♦ 21.35. "Вялікі чалавек". 10-я серыя.
22.35. Часінка.
♦ 23.10. "Палюбоўнікі Марыі".

Каб зэканоміць ваш час:
♦ мастацкія фільмы
* мультфільмы

Дзяжурны рэдактар Наталля СТРАЛКОВА. Стыльрэдактар Валянціна СКАРЫНКІНА.

Заснавальнікі: ЦК СМБ, калектыў рэдакцыі газеты "Чырвоная змена".
Выдавец: газетна-выдавецкае закрытае акцыянернае таварыства "Маладняк", 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
Газета ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Набрана і звярстана ў наборна-выдавецкім бюро "ЧЗ".
Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220013, г.Мінск, пр. Ф. Скарыны, 79.
Выходзіць у аўторак, чацвер і суботу.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў. Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.

Час падпісання ў друк: па графіку – 19.20, падпісана – 19.20.

М. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Індэкс 63129. Тыраж у кастрычніку 49 365. Па суботах-50 365. Зак. 109.

АДРАС РЭДАКЦЫІ: 220013 г.МІНСК, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная – 68-26-27; намеснікі галоўнага рэдактара – 32-12-82, 68-29-45; сакратарыям – 68-29-28; аддзел палітыкі – 68-25-55; аддзел эканомікі і сацыяльных праблем – 68-28-52; аддзел культуры і гістарычнай спадчыны – 68-29-56; аддзел маральна-этычнага выхавання – 68-25-93; аддзел пісьмаў і вывучэння грамадскай думкі – 68-28-32; аддзел студэнцкай і школьнай моладзі – 68-25-93; аддзел інфармацыі, аглядальнікі – 68-29-26; аддзел ілюстрацыі – 68-27-74, 68-25-41; ул. кар. па Брэсцкай вобл. – (01622) 5-57-57, ул. кар. па Віцебскай вобл. – (02132) 2-36-37. РЭКЛАМНАЯ СЛУЖБА – тэл.68-27-21, 68-29-45. Факс: 32-21-03.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Сяргей БАЛЦЭВІЧ (адказны сакратар), Валянцін БАРЫСЕВІЧ, Валерый ВАРАНЕЦКІ, Валерый ІВАНОЎ, Мікалай ЛАРКОВІЧ, Віктар ЛЮКОВІЧ, Алесь МАСАРЭНКА, Станіслаў НІЧЫПАРОВІЧ, Аляксандр САЛАМАХА (першы нам.галоўнага рэдактара), Павел СІМАНАЎ (нам.галоўнага рэдактара, дырэктар агенцтва "ЧЗ-інфарм"), Алег СЛУКА, Наталля СТРАЛКОВА, Кузьма ШАПЛЫКА, Вольга ШАЎКО, Майя ШЭНДРЫК.

Галоўны рэдактар Уладзімір БЕЛЬСКІ